५२५२

લેખો.

ભાગ ૩ જો.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

અ. ર. દેશાઈ.

બીજી આવૃત્તિ.

અમદાવાદ.
આર્યોદય પ્રેસ.

સંવત ૧૯૫૨. સને ૧૮૯૫.

ઇંગ્રેજી અને ગુજરાતી બુક ડીપો, ખાડીઆ.

કિંમત. ૦-૧-૯

GUJARATI LEKHÁNS

OR

MENTAL ARITHMETIC,

PART III.

BY

A. R. Desai.

SECOND EDITION.

AHMEDABAD.

Aryodaya Printing Press.

A. D. 1895. Samvat 1952.

સૂચના.

સરવાળા, બાદબાકી, ગુણાકાર, ઇ૦ ના હિસાબોના જવાબ મોઢે કઢાવવા, અને દરેક હિસાબ શી રીતે કર્યો, અને તેની સહેલામાં સહેલી રીત કઇ તે છોકરા પાસે કઢાવવી.

શેર, ગણ, ઇત્યાદિનાં લેખાં એવી રીતે શરૂ કરેલાં છે કે, છોકરાંઓ હિસાબો ઉપરથીજ કારણ સમજી લેશે. કુંચી આવડવાથીજ કાંઇ છોકરાંઓને હિસાબ જલદી કરતે આવડેછે એમ નથી, પરંતુ સરવાળા, બાદબાકી, ગુણાકાર, ભાગાકાર, અને અવયવો ઉરાડવાનો મહાવરો, અને તેનો કયાં અને શી રીતે ઉપયોગ કરવો, એ જાણવું, તે ગમે તેવા અટપટા હિસાબો છોડતાં આવડવાનું મુખ્ય સાધન છે; માટે તેના ઉપર બહુજ ધ્યાન આપવું.

આ ભાગમાં આંકમાં આવી જાય તેવાજ માનોના હિસાબ રાખેલા છે, તોપણ, ૦॥×૦॥, ૧॥×૦॥, ૩॥×૦॥, અને ૨॥×૦॥ આવે તેવા સહેલા હિસાબો કોઇક છે.

દરેક નિયમની પાછળ તેને લાગુ પડતાં લેખાં આપેલાં છે; અને બીજા કેટલાક હિસાબો આપેલા છે, તે આગળ આવી ગએલી પૈકી કઇ યુક્તિથી સહેલી રીતે થઇ શકે તે વિચારી લેવાનું છે. કોઇ જગાએ સૂચના કરેલી છે. સૌથી અગત્યની સૂચના એ છે કે એક પછી એક એમ અનુક્રમે બધા હિસાબો છોકરાંઓ પાસે છોડાવવા. કોઇ ભાગ છોડી દઇ આગળ ચાલવું નહિ, એટલે શિક્ષકને સમજાવવાની ઘણીજ થોડી મહેનત પડશે; કારણ કે એ વિચારે ચઢતા ઊતરતા હિસાબ ગોઠવેલા છે.

મનોયત્નના જવાબો છાપેલા તૈયાર છે, પરંતુ તે મહેતાજીઓએજ માત્ર વાપરવાના છે. વિદ્યાર્થીને વાપરવા માટે નથી; કે જેથી તેમને ઘેર પણ આમાંથી લેખાં ગણવા આપી શકાય.

—:○:—

ટૂંકામાં લખવાની વાપરેલી રીત.

રૂ૧ાા—ાા; દોઢરૂપીઓ દોઢઆનો.
રૂ૧ાાભાર; દોઢરૂ; ભા દો; ૨ ળ.
રૂ૧ાા૦)૧ાા; સવા રૂ૦, ૧ાા૭પઆ૦
રૂ૦ાા≈ાા દો. ભાર; અર્ધો રૂપીઓ,
ડાા આ૦, દો. ૦ાા બ૦ ૨.
રૂ૦)૦)૧ાા; દોઢ ઉપઆનો.
દો ૩ાા૦)૨; ૩ાા દો૦, ૨ વીસવા૦
રૂ૧—૫—૬, એકરૂ૦, પઆ૦, ૬પા
રૂ૧)—ાાર; ૧રૂ૦, ૧ાાઆ૦, ૨ઉ૦
રૂ૧)૦ાા૧ાાપા; ૧રૂ; ૦ાાઆ; ૧ાાપા.
ગ.૩ાા ૩ાા; ૩ાા ગણુ, ૩ાા શેર.
શે. ૨ાા≈; અઢીશેર ને નવટાંક.
શે. ૩ાા ૩; ૩ાાશેર, ને ૩ રૂ.ભાર.

શે. ૧ાા ૨ પૈ. ભાર; ૧ાા શેર,
૨ પૈસાભાર.
શે.૦)—ાા; દોઢ અધોળ.
શે.૦)૩; ત્રણ રૂપીઆભાર.
ખાં.૧ાા૧ાા૧ાા—ાા; ખાંડી ૧ાા,
મણ ૧ાા, શે. ૧ાા, નેદોઢઅધોળ.
ક.૧ાા ૧ાા ૧ાા ૧ાા; કળશી૧ાા, મણ
૧ાા, શેરદોઢ, ૧ાા રૂ.ભાર.
એ.૦ાા૦)૦)≈; અર્ધુએડીયું નેનવટાંક
તો.૦ાાર)૨; અર્ધો તોલો, બે વા-
લ, ૨ રતી.
ગ૦૧)૦)૧; એકગદીયા., એકરતી.
વિ.૦)૦)૨; બે વિસવાસી. ઇત્યાદિ.

ધાતો.

માણીની ધાત.

માણી એકના	મણુ	૧૨	અર્ધી માણીના	મણુ	૬
પોણી માણીના	,,	૯	પા માણીના	,,	૩

એ પ્રમાણે નીચે લખેલાં જુદાં કોષ્ટકોના ધાતો શીખવવી.

કળશીના	મણુ	૧૬	પલ્લાના	મણુ	૬ાા
ખાંડીના	,,	૨૦	હારાના	,,	૨૧
ભારના	,,	૨૪			
કોથળાના	,,	૫	નાના હારાના	,,	૭
એડીઆના	,,	૩૨	મૂડાના	,,	૪૦
ગાલીના	,,	૩૦	મોટા મૂડાના	,,	૧૦૦

તોલાની ધાત.

તોલા એકના ગદીઆણા	૨	ગદીઆણા એકના વાલ	૧૬
તોલા ,, માસા	૧૨	વાલ એકની રતી	૩
તોલા ,, વાલ	૩૨	રતી એકના મગ	૪
તોલા એકની રતી	૯૬	રતી એકના ચોખા	૬

ગજની ધાત.

ગજ ૧ ના	૨૪ તસુ.	૦ા ગજના	૧૨ તસુ.
૦ાા ગજના	૧૮ ,,	૦। ,,	૬ તસુ.

વીઘાની ધાત.

વીઘા ૧ ના	વસા ૨૦	વસા ૧ ની વીશવાશી.	૨૦

વારની ધાત.

૧૨ ઇંચનો	૧ ફુટ.	૨ ફુટનો	૧ નવો ગજ.
૩ ફુટનો	૧ વાર.	૧ાા ગજનો	૧ વાર.

ઉપચાનાની ધાત.

૧ આનાના ઉપઆના અથવા કાચા આના	૧૬.	૧ આનાની	૧૦૦ બદામ.
		ત્રણ પાઇની	૨૫ બદામ.
૧ ઉપઆનાની પાઇ	૦ાા.	૧ ઉપઆનાની	૬। બદામ.

સૂરતી પૈસાની ધાત.

પૈસાની એકની નાસરી ચાર.	૧ાા પૈસાનો મોટો પૈસો.
પૈસા એકની દ્દગડી આઠ.	૩ પૈસાનો ટકો.
પૈસા એકની બદામ વીસ.	૧। પૈસાનું એક ફદીઉં, સવાકો.
૦ાા પૈસાનો એક સવાયો.	૮૦ પૈસાનો એક રૂપિઓ.
૦ાાા પૈસાનો ગોટો સવાયો.	સવા દોકડાનો, સવાયો.

(ટીપ) ફદીઉં એટલે ઇંગ્રેજ સરકારનો-પાડેલો પૈસો. એને કાઠીયાવાડમાં કાવડીઉં કહેછે; મુંબઇમાં દોઢીઉં કહેછે; સૂરતમાં સવાકો કહેછે ગુજરાતમાં ઘણે ઠેકાણે જઇ કહેછે. મુંબઇમાં ફદીઉં ચાર પાઇને કહેછે.

અગીઆરી અગીઆરી એકવીસુંસો.

૧૧×૧૧=૧૨૧			૧૨×૧૧=૧૩૨			૧૩×૧૧=૧૪૩			૧૪×૧૧=૧૫૪		
૧૧	૧૨	૧૩૨	૧૨	૧૨	૧૪૪	૧૩	૧૨	૧૫૬	૧૪	૧૨	૧૬૮
૧૧	૧૩	૧૪૩	૧૨	૧૩	૧૫૬	૧૩	૧૩	૧૬૯	૧૪	૧૩	૧૮૨
૧૧	૧૪	૧૫૪	૧૨	૧૪	૧૬૮	૧૩	૧૪	૧૮૨	૧૪	૧૪	૧૯૬
૧૧	૧૫	૧૬૫	૧૨	૧૫	૧૮૦	૧૩	૧૫	૧૯૫	૧૪	૧૫	૨૧૦
૧૧	૧૬	૧૭૬	૧૨	૧૬	૧૯૨	૧૩	૧૬	૨૦૮	૧૪	૧૬	૨૨૪
૧૧	૧૭	૧૮૭	૧૨	૧૭	૨૦૪	૧૩	૧૭	૨૨૧	૧૪	૧૭	૨૩૮
૧૧	૧૮	૧૯૮	૧૨	૧૮	૨૧૬	૧૩	૧૮	૨૩૪	૧૪	૧૮	૨૫૨
૧૧	૧૯	૨૦૯	૧૨	૧૯	૨૨૮	૧૩	૧૯	૨૪૭	૧૪	૧૯	૨૬૬
૧૧	૨૦	૨૨૦	૧૨	૨૦	૨૨૦	૧૩	૨૦	૨૬૦	૧૪	૨૦	૨૮૦

૧૫×૧૧=૧૬૫			૧૬×૧૧=૧૭૬			૧૭×૧૧=૧૮૭		
૧૫	૧૨	૧૮૦	૧૬	૧૨	૧૯૨	૧૭	૧૨	૨૦૪
૧૫	૧૩	૧૯૫	૧૬	૧૩	૨૦૮	૧૭	૧૩	૨૨૧
૧૫	૧૪	૨૧૦	૧૬	૧૪	૨૨૪	૧૭	૧૪	૨૩૮
૧૫	૧૫	૨૨૫	૧૬	૧૫	૨૪૦	૧૭	૧૫	૨૫૫
૧૫	૧૬	૨૪૦	૧૬	૧૬	૨૫૬	૧૭	૧૬	૨૭૨
૧૫	૧૭	૨૫૫	૧૬	૧૭	૨૭૨	૧૭	૧૭	૨૮૯
૧૫	૧૮	૨૭૦	૧૬	૧૮	૨૮૮	૧૭	૧૮	૩૦૬
૧૫	૧૯	૨૮૫	૧૬	૧૯	૩૦૪	૧૭	૧૯	૩૨૩
૧૫	૨૦	૩૦૦	૧૬	૨૦	૩૨૦	૧૭	૨૦	૩૪૦

૧૮×૧૧=૧૯૮			૧૯×૧૧=૨૦૯			૨૦×૧૧=૨૨૦		
૧૮	૧૨	૨૧૬	૧૯	૧૨	૨૨૮	૨૦	૧૨	૨૪૦
૧૮	૧૩	૨૩૪	૧૯	૧૩	૨૪૭	૨૦	૧૩	૨૬૦
૧૮	૧૪	૨૫૨	૧૯	૧૪	૨૬૬	૨૦	૧૪	૨૮૦
૧૮	૧૫	૨૭૦	૧૯	૧૫	૨૮૫	૨૦	૧૫	૩૦૦
૧૮	૧૬	૨૮૮	૧૯	૧૬	૩૦૪	૨૦	૧૬	૩૨૦
૧૮	૧૭	૩૦૬	૧૯	૧૭	૩૨૩	૨૦	૧૭	૩૪૦
૧૮	૧૮	૩૨૪	૧૯	૧૮	૩૪૨	૨૦	૧૮	૩૬૦
૧૮	૧૯	૩૪૨	૧૯	૧૯	૩૬૧	૨૦	૧૯	૩૮૦
૧૮	૨૦	૩૬૦	૧૯	૨૦	૩૮૦	૨૦	૨૦	૪૦૦

એકો એકા એક.

૧×	૧=	૧	૧૧×	૧૧=	૧૨૧	૨૧×	૨૧=	૪૪૧	૩૧×	૩૧=	૯૬૧
૨	૨	૪	૧૨	૧૨	૧૪૪	૨૨	૨૨	૪૮૪	૩૨	૩૨	૧૦૨૪
૩	૩	૯	૧૩	૧૩	૧૬૯	૨૩	૨૩	૫૨૯	૩૩	૩૩	૧૦૮૯
૪	૪	૧૬	૧૪	૧૪	૧૯૬	૨૪	૨૪	૫૭૬	૩૪	૩૪	૧૧૫૬
૫	૫	૨૫	૧૫	૧૫	૨૨૫	૨૫	૨૫	૬૨૫	૩૫	૩૫	૧૨૨૫
૬	૬	૩૬	૧૬	૧૬	૨૫૬	૨૬	૨૬	૬૭૬	૩૬	૩૬	૧૨૯૬
૭	૭	૪૯	૧૭	૧૭	૨૮૯	૨૭	૨૭	૭૨૯	૩૭	૩૭	૧૩૬૯
૮	૮	૬૪	૧૮	૧૮	૩૨૪	૨૮	૨૮	૭૮૪	૩૮	૩૮	૧૪૪૪
૯	૯	૮૧	૧૯	૧૯	૩૬૧	૨૯	૨૯	૮૪૧	૩૯	૩૯	૧૫૨૧
૧૦	૧૦	૧૦૦	૨૦	૨૦	૪૦૦	૩૦	૩૦	૯૦૦	૪૦	૪૦	૧૬૦૦

૪૧×	૪૧=	૧૬૮૧	૫૧×	૫૧=	૨૬૦૧	૬૧×	૧૧=	૩૭૨૧
૪૨	૪૨	૧૭૬૪	૫૨	૫૨	૨૭૦૪	૬૨	૬૨	૩૮૪૪
૪૩	૪૩	૧૮૪૯	૫૩	૫૩	૨૮૦૯	૬૩	૬૩	૩૯૬૯
૪૪	૪૪	૧૯૩૬	૫૪	૫૪	૨૯૧૬	૬૪	૬૪	૪૦૯૬
૪૫	૪૫	૨૦૨૫	૫૫	૫૫	૩૦૨૫	૬૫	૬૫	૪૨૨૫
૪૬	૪૬	૨૧૧૬	૫૬	૫૬	૩૧૩૬	૬૬	૬૬	૪૩૫૬
૪૭	૪૭	૨૨૦૯	૫૭	૫૭	૩૨૪૯	૬૭	૬૭	૪૪૮૯
૪૮	૪૮	૨૩૦૪	૫૮	૫૮	૩૩૬૪	૬૮	૬૮	૪૬૨૪
૪૯	૪૯	૨૪૦૧	૫૯	૫૯	૩૪૮૧	૬૯	૬૯	૪૭૬૧
૫૦	૫૦	૨૫૦૦	૬૦	૬૦	૩૬૦૦	૭૦	૭૦	૪૯૦૦

૭૧×	૭૧=	૫૦૪૧	૮૧×	૮૧=	૬૫૬૧	૯૧×	૯૧=	૮૨૮૧
૭૨	૭૨	૫૧૮૪	૮૨	૮૨	૬૭૨૪	૯૨	૯૨	૮૪૬૪
૭૩	૭૩	૫૩૨૯	૮૩	૮૩	૬૮૮૯	૯૩	૯૩	૮૬૪૯
૭૪	૭૪	૫૪૭૬	૮૪	૮૪	૭૦૫૬	૯૪	૯૪	૮૮૩૬
૭૫	૭૫	૫૬૨૫	૮૫	૮૫	૭૨૨૫	૯૫	૯૫	૯૦૨૫
૭૬	૭૬	૫૭૭૬	૮૬	૮૬	૭૩૯૬	૯૬	૯૬	૯૨૧૬
૭૭	૭૭	૫૯૨૯	૮૭	૮૭	૭૫૬૯	૯૭	૯૭	૯૪૦૯
૭૮	૭૮	૬૦૮૪	૮૮	૮૮	૭૭૪૪	૯૮	૯૮	૯૬૦૪
૭૯	૭૯	૬૨૪૧	૮૯	૮૯	૭૯૨૧	૯૯	૯૯	૯૮૦૧
૮૦	૮૦	૬૪૦૦	૯૦	૯૦	૮૧૦૦	૧૦૦	૧૦૦	૧૦૦૦૦

એક પાણુની એક પાણુ વદી કંઇ નહિ.

૧	।		૧૧	।।।	૨	૨૧	।	૫	૩૧	।।।	૭
૨	॥		૧૨	)	૩	૨૨	॥	૫	૩૨	)	૮
૩	।।।		૧૩	।	૩	૨૩	।।।	૫	૩૩	।	૮
૪	)	૧	૧૪	॥	૩	૨૪	)	૬	૩૪	॥	૮
૫	।	૧	૧૫	।।।	૩	૨૫	।	૬	૩૫	।।।	૮
૬	॥	૧	૧૬	)	૪	૨૬	॥	૬	૩૬	)	૯
૭	।।।	૧	૧૭	।	૪	૨૭	।।।	૬	૩૭	।	૯
૮	)	૨	૧૮	॥	૪	૨૮	)	૭	૩૮	॥	૯
૯	।	૨	૧૯	।।।	૪	૨૯	।	૭	૩૯	।।।	૯
૧૦	॥	૨	૨૦	)	૫	૩૦	॥	૭	૪૦	)	૧૦

૪૧	।	૧૦	૫૧	।।।	૧૨	૬૧	।	૧૫
૪૨	॥	૧૦	૫૨	)	૧૩	૬૨	॥	૧૫
૪૩	।।।	૧૦	૫૩	।	૧૩	૬૩	।।।	૧૫
૪૪	)	૧૧	૫૪	॥	૧૩	૬૪	)	૧૬
૪૫	।	૧૧	૫૫	।।।	૧૩	૬૫	।	૧૬
૪૬	॥	૧૧	૫૬	)	૧૪	૬૬	॥	૧૬
૪૭	।।।	૧૧	૫૭	।	૧૪	૬૭	।।।	૧૬
૪૮	)	૧૨	૫૮	॥	૧૪	૬૮	)	૧૭
૪૯	।	૧૨	૫૯	।।।	૧૪	૬૯	।	૧૭
૫૦	॥	૧૨	૬૦	)	૧૫	૭૦	॥	૧૭

૭૧	।।।	૧૭	૮૧	।	૨૦	૯૧	।।।	૨૨	૧૦૦	)	૨૫
૭૨	)	૧૮	૮૨	॥	૨૦	૯૨	)	૨૩	૨૦૦	)	૫૦
૭૩	।	૧૮	૮૩	।।।	૨૦	૯૩	।	૨૩	૩૦૦	)	૭૫
૭૪	॥	૧૮	૮૪	)	૨૧	૯૪	॥	૨૩	૪૦૦	)	૧૦૦
૭૫	।।।	૧૮	૮૫	।	૨૧	૯૫	।।।	૨૩	૫૦૦	)	૧૨૫
૭૬	)	૧૯	૮૬	॥	૨૧	૯૬	)	૨૪	૬૦૦	)	૧૫૦
૭૭	।	૧૯	૮૭	।।।	૨૧	૯૭	।	૨૪	૭૦૦	)	૧૭૫
૭૮	॥	૧૯	૮૮	)	૨૨	૯૮	॥	૨૪	૮૦૦	)	૨૦૦
૭૯	।।।	૧૯	૮૯	।	૨૨	૯૯	।।।	૨૪	૯૦૦	)	૨૨૫
૮૦	)	૨૦	૯૦	॥	૨૨	૧૦૦	)	૨૫	૧૦૦૦	)	૨૫૦

ધોરણ ૩.

સરવાળા, બાદબાકી.

૧ થી ૮ સુધીની સૂચનાઓ ફરી ધ્યાનપર લેવડાવવી.

(૯). કોઈ રકમમાં તેની નજીકની સંખ્યા ઉમેરવી હોય તો દૂ ગણીને, વધારાના ઉમેરવા અથવા ઓછા હોય તેટલા બાદ કરવા.

૧૮+૧૯; ૧૮ દૂ ૩૬,+૧=૩૭.

૨૪+૨૩; ૨૪ દૂ ૪૮,−૧=૪૭.

(૧૦). કોઇ પૂરા દશકની નજીકની રકમ ઉમેરવાની હોય તો પહેલા દશક ઉમેરવા, અને પછી વધારાના ઉમેરવા અથવા ઓછા હોય તેટલા બાદ કરવા.

૩૬+૨૯; ૩૬+૩૦=૬૬,−૧=૬૫.

૨૮+૫૧; ૨૮ને૫૦,૭૮;+૧=૭૯.

(૧૧). બાદ કરવામાં પણ પહેલા દશક બાદ કરી પછી એકમ બાદ કરવા.

૨૭−૧૨; ૨૭−૧૦=૧૭,−૨=૧૫.

(૧૨). બે રકમ પાસે પાસેની હોય તો નીચે પ્રમાણે સવાલ પૂછવો.

૪૭−૪૫; ૪૫ ને કેટલા ૪૭ ?

૩૫−૩૨; ૩૨ ને કેટલા ૩૫ ?

(૧૩). પૂરા દશકની નજીકની સંખ્યા બાદ કરવાની હોય તો પહેલી તેની નજીકની પૂરા દશકવાળી સંખ્યા બાદ કરવી; પછી વધારે બાદ થયા હોય

તેટલા ઉમેરવા, અથવા ઓછા બાદ થયા હોય તેટલા બાદ કરવા.

૪૫−૧૯; ૪૫−૨૦=૨૫,+૧=૨૬.

૪૪−૩૨; ૪૪−૩૦=૧૪,−૨=૧૨.

મનોયત્ન ૧.

નીચેના જવાબો મોઢેથી કાઢો.

૧.	૩૫+૨૫;	૪૭+૨૨;	૧૮+૧૩;
	૩૮+૨૪;	૩૬+૪૪;	૫૨+૨૭;
૨.	૧૫+૪૫;	૨૨+૪૪;	૧૭+૩૭;
	૯+૨૭;	૧૨+૬૨;	૨૫+૫૭;
૩.	૨૨+૨૨;	૩૧+૩૧;	૨૭+૨૭;
	૩૭+૩૭;	૨૫+૨૫;	૩૯+૩૯;
૪.	૩૨+૩૪;	૨૭+૨૮;	૩૩+૩૨;
	૩૫+૩૭;	૧૯+૧૬;	૧૫+૧૬;
૫.	૨૫+૩૯;	૨૭+૫૧;	૬૮+૨૨;
	૫૬+૩૮;	૩૮+૫૨;	૭૯+૧૧;
૬.	૩૭−૧૨;	૪૫−૧૫;	૫૩−૧૮;
	૨૮−૧૭;	૪૨−૧૬;	૩૪−૧૩;
૭.	૪૫−૪૩	૩૭−૩૨;	૫૦−૪૭;
	૬૮−૬૨;	૭૭−૬૮;	૮૫−૭૯;
૮.	૭૭−૨૯;	૮૦−૩૧;	૭૨−૫૧;
	૪૫−૨૧;	૬૦−૩૮;	૮૧−૧૮.

મનોયત્ન ૨.

૧. ૪૧ રૂપીઆમાં ૧૪ રૂપીઆ ઉમેરીએ તો કેટલા થાય ?

૨. ૧૯ મણમાં ૧૧ મણ નાંખીએ તો કેટલા મણ થાય ?

૩. મારી કોથળીમાં ૩૮ રૂપીઆ છે. બીજા ૧૭ નાંખું તો કેટલા થાય ?

૪. મારી પાસે ૧૮ પતંગ હતા. આજ બીજા ૩૬ લાવ્યો. હવે કેટલા થયા ?

૫. સવારમાં ૪૬ હાથ દોરી જડી હતી. બીજી અત્યારે ૨૫ હાથ જડી તે સાંધી, હવે કેટલી લાંબી થઇ હશે ?

૬. ૪૩ રૂપીઆ પડ્યા છે. બીજા કેટલા ઉમેરીએ તો ૫૦ રૂ૦ થાય ?

૭. મારે ૨૫ રૂ. આપવાના હતા. તેમાં ૧૯ આપ્યા. બીજા કેટલા માગે ?

૮. ૨૬ ને કેટલા ૨૯ ? ૨૯ ને કેટલા ૩૮ ?

૯. ૩૮ રૂ૦ માં કેટલા નાંખીએ તો રૂ ૫૦ થાય ?

૧૦. એક માણસે ૩૨ રૂપીએ ઘોડો લીધો. ને ૫૮ રૂપીએ વેચ્યો; તેને કેટલો નફો થયો ?

૧૧. એણે ૨૪ રૂપીએ વેચ્યો હોત, તો કેટલી ખોટ જત ?

૧૨. મેં રૂપીઆ કાઢેલા તેમાંથી દરેકને બબ્બે, એમ ૨૫ ભીખારીઓને આપ્યા. તોપણ ૧૬ વધ્યા. મેં કેટલા કાઢેલા ?

૧૩. એક દીવાનખાનામાં ૭૨ ખુરસીઓ છે, ને ૬૬ માણસો આવ્યા. તે બેસતાં કેટલી ખુરસીઓ વધશે ?

૧૪. ગયા મહિનામાં ૨૬ છોકરા હતા. આ માસમાં ૩૮ છે. કેટલા વધ્યા ?

૧૫. પરીક્ષામાં ૨૮ છોકરા બેઠા હતા. તેમાંથી ૧૯ પાસ થયા ને ૨ બેઠા નહોતા. ત્યારે નાપાસ કેટલા થએલા ?

૧૬. મારે ઘેર ૨૯ મેમાન આવ્યા. તેમાંથી ૮ જણને ઉપવાસ છે; અને ૫ જમેલા છે. ત્યારે જમવાના કેટલા છે ?

૧૭. મેં ૧૯ નારંગી, ૧૩ કેળાં, ને ૪ દાડમ લીધાં. દરેક ફળના ૩ પૈસા આપ્યા. કેટલા પૈસા ખરચ થયા ?

૧૮. ૪૨ પેંડા છે; તે ૩૪ છોકરાને એકેકો આપીએ તો કેટલા વધે ?

૧૯. ૭૧ પાઠ શીખવાના છે તેમાંથી ૩૨ શીખ્યા. હવે કેટલા શીખવાના બાકી રહ્યા ?

૨૦. મારી પાસે ૫૧ ખુરશીઓ હતી. તેમાંથી હાલ ૨૪ છે. ને ૧૨ ભરાવવા આપી છે. બીજી ભાગી ગઇ. કેટલી ભાગી ગઇ ?

૨૧. એક ઘી ભરેલું વાસણ જોખ્યું ને ૫૩ શેર થયું. ઘી ખાલી કરીને એકલું વાસણ જોખ્યું તે ૧૮ શેર થયું. કેટલું ઘી ભરેલું હશે ?

૨૨. એક ગાડામાં ૩૫ મણ ભાર ભરેલો છે, તે સહિત જોખ્યું તો ૫૨ મણ થયું. ગાડાનો ભાર કેટલો ?

૨૩. અમારી પાસે ૨ ટિકેટો છે. હરેક ટિકેટે ૩૦ શેર ભાર મફત જવા દે છે. બધો સામાન જોખાવ્યો તે ૨ મણ થયો; તો કેટલા ભારના પૈસા આપવા પડશે ?

૨૪. ૪ મણની ગાંસડી માથે મૂકીને હું જોખાયો, તો ૭ મણ થયો. મારો પોતાનો ભાર કેટલો ?

૨૫. મારી કલાસમાં ૩૫ છોકરા રાખવાનો હુકમ છે. તેમાં ૧૭ નામ છે, ને બીજા ૨૫ દાખલ થવા આવ્યા; કેટલાને ના કહેવી પડશે ?

૨૬. અંકગણિત અને લેખાંના મળીને ઓછામાં ઓછા ૩૪ માર્ક મળે તો પાસ થવાય; મને ગણિતમાં ૨૧ મળ્યા. હવે ઓછામાં ઓછા લેખાંમાં કેટલા મળે તો પાસ થાઉં ?

૨૭. હું વીસ વર્ષે પરણવાનો છું. મને ૯ વર્ષ થયાં છે. હજી પરણવાને કેટલાં વર્ષ બાકી છે ?

૨૮. ઘઉં રૂ ૧ ના ૨૩ શેર મળે છે, ને બાજરી ૩૪ શેર

મળે છે; એક રૂપીઆના ઘઊં કરતાં બાજરી કેટલી વધારે મળે છે?

૨૯. મારી પેટીમાં ૫૪ રૂ. હતા. તેમાંથી વાપરતાં હવે ૨૧ રહ્યા છે. કેટલા વાપર્યા?

૩૦. એક માણસને ૪૫નો ને બીજાને ૮૦નો પગારછે, બીજાનો પહેલા કરતાં કેટલો વધારે પગાર છે?

૩૧. મારી પાસે પેનો હતી; તેમાંથી ૨૩ વાપરી, ને હજી ૫૭ પડી છે; પહેલી કેટલી હશે?

૩૨. એક માણસ પાસે રૂપીઆ હતા; તેમાથી ૪૫ નો ઘોડો ને ૧૫ ની ગાય લીધી. તો પણ ૮ વધ્યા. પહેલાં કેટલા રૂપીઆ હશે?

૩૩. ૮૦ કેરીઓ હતી. તેમાંથી આગને ૬ જણુંને દરેકને ૯ ગળી. હવે કેટલી વધી હશે?

૩૪. ઘોડો રોજના ૧૬ પૂળા ઘાસ ખાય છે; ને ગાય રોજ ૮ પૂળા ખાય છે. મારે ઘેર ૪ ઘોડા ને ૨ ગાયો છે. કેટલા પૂળા રોજ ખપતા હશે?

૩૫. મારી પાસે ૫૭૨૦ હતા. તેમાંથી દરેકના રૂ. ૫ આપીને ૪ બકરીઓ લીધી, ને ૧૯ રૂપીઆની એક ગાય લીધી. કેટલા રૂ૦ વધ્યા?

પાનોવાળી રકમો.

૧૪. પહેલી આખી રકમમાં બીજી રકમના પૂર્ણાંક* પહેલા ઉમેરવા, અને પછી પાનો ઉમેરવી. (પહેલી રકમને તોડવી નહિં)

૩॥+૧॥, સાડાત્રણને એક ૪॥, ને ૦। ૪॥।.

૨. અથવા પહેલી રકમમાં બીજી રકમનો એટલો ભાગ ઉમેરવો કે પહેલી રકમ પૂર્ણાંક થાય; તેમાં પછી બાકી રહેલો ભાગ ઉમેરવો. ૪॥+૫॥।, ૪॥ ને ૦॥ પાંચ, ને સવાપાંચ સવાદસ.

---

* પાનો વગરનો પૂરો આંકડો તે પૂર્ણાંક.

૧૫. અથવા, પૂર્ણાંકમાં પૂર્ણાંક ઉમેરવા, અને પછી પાનો એકઠી કરીને જે થાય તે ઉમેરવું.

૨॥+૩॥; ૨ ને ૩ ૫; + (૪ પાનો=) ૧; ૬.

૧૭॥+૮॥; ૧૭+૮=૨૫; + (૫ પાનો) ૧॥=૨૬॥.

૧૬. બાદ કરવામાં પણ પહેલી આખી રકમમાંથી બીજીના પૂર્ણાંક બાદ કરવા, અને પછી પાનો.

૩॥–૧॥; ૩॥ માંથી ૧ જાય તો એક ૨॥; તેમાંથી ૦॥ જતાં ૨ રહ્યા.

૧૭. પાનો અને ઉપર હલકી જાતની રકમો હોય તેવી રકમોનો સરવાળો કરવો હોય, તો પહેલાં, પહેલી આખી સંખ્યામાં બીજીના પૂર્ણાંક ઉમેરવા, પછી તેની પાનો, પછી ઉતરતી રકમ, પછી તે ઉતરતી રકમની પાનો–૪૦ લઈને ઉમેરતા જવું.

બાદબાકીમાં પણ તેમજ કરવું.

अ. રૂ ૩॥= માં રૂ ૧॥≡ ઉમેરો,

પહેલો રૂ ૧ ઉમેર્યો તો રૂ ૪॥=

પછી રૂ ૦॥ „ „ રૂ ૫)=

પછી રૂ ૦)≡ ઉમેર્યા „ રૂ ૫॥–.

ब. મ. ૫॥ ૪ માં મ. ૭॥ ૯ ઉમેરો.

પહેલાં ૭ મણ ઉમેર્યા તો મ. ૧૨॥ ૪.

પછી ૦॥ મણ ઉમેર્યા તો મ. ૧૩) ૪.

„ ૯ શેર ઉમેર્યા „ મ. ૧૩। ૩.

क. મણ ૧ માંથી મ. ૦। ૭॥ બાદ કરો.

પહેલો ૦। મણ બાદ કર્યો તો ૦॥। મ.

પછી ૭ શેર „ „ „ મ. ૦॥ ૩.

„ ૦॥ શેર „ „ „ મ. ૦॥ ૨॥.

ड. રૂ. ૧૩॥।= માંથી રૂ ૨॥–॥ બાદ કરો.

રૂ ૨ ગયા તો રૂ. ૧૧॥ા=
રૂ ૦॥ ગયો તો રૂ ૧૧ા=
રૂ ૦)−॥ ,, ,, રૂ ૧૧ા ૦॥.

૧૮. કોઈ પૂરા અંકથી થોડાજ ફેરવાળી રકમ હોય, તો પહેલો તે પૂરી રકમ ઉમેરવી અથવા બાદ કરવી, અને પછી વધારવાના હોય તો ઉમેરવા, કે ઘટાડવાના હોય તો બાદ કરવા.

ઈ. રૂ ૫ા=॥ માં રૂ ૦॥=॥ ઉમેરો.

રૂ ૧ ઉમેરતાં રૂ ૬ા=॥.
પછી ૦)−॥ બાદ કરતાં રૂ ૬ા−.

ફ. ગ. ૪૧ પા માંથી ગ. ૧॥ ૮॥ બાદ કરો.
બે મણ બાદ કરીને શે. ૧॥ ઉમેર્યા, તો ગ. ૨૧ ૭.

મનોયત્ન ૩.

૧. સવાત્રણ રૂપીઆમાં ૧॥ રૂપીઓ ઉમેરીએ તો શું થાય ?
૨. રૂ ૪॥ માં ૧॥ રૂપીઆ ઉમેરો.
૩. એક કોથળી માં ૨૧ રૂ. હતા, અને બીજા ૩॥ નાંખ્યા; કેટલા થયા?
૪. ૭॥ મણ ઘઉં હતા, ને બીજા આજ ૩॥ મણ લાવ્યો. કેટલા થયા ?
૫. પહેલું ૧॥ શેર અને પછી પા શેર શાક લાવ્યા. કેટલું થયું ?
૬. ૮॥ રૂ. હતા. તેમાંથી પા ખર્ચ્યા. હવે કેટલા હશે ?
૭. ૩॥ માં ૧॥ ઉમેરીએ તો શું થાય ?
૮. ૩૦॥ દોકડાના કેટલા રૂપીઆ ને કેટલા દોકડા ?
૯. ૧૪ દોકડાના આખા આના કેટલા? શું વધે?
૧૦. ૭॥ શેર ઘીમાંથી ૩૧ શેર વાપર્યું. કેટલું રહ્યું?
૧૧. રૂ ૧॥ હતા, તેમાંથી ૦॥ રૂ.ની ખાંડ લીધી, શું રહ્યું ?
૧૨. ૨૦ દોકડાના આના કેટલા ? (આખા આના કઢાવવા).
૧૩. એક આનાના ઉપઆના અથવા કાચાઆના કેટલા?
૧૪. એક આનાની પાઇ કેટલી ?

૧૫. ૧૬ ઉપઆનાની ૧૨ પાઇ; ૧ ઉપઆનાની કેટલી ?

૧૬. ૪ ઉપઆનાની પાઇ કેટલી? ૧૪ ઉપઆનાની પાઇ કેટલી?

૧૭. ૭ાા રૂ. ભારમાં ૯ાા રૂ૦ ભાર ઉમેરીએ તો શું થાય ?
(દસ ઉમેરીને અડધો બાદ કરો.)

૧૮. ૧૭ાા શેરમાંથી ૯ાા શેર બાદ કરો.
(દસ બાદ કરીને ૦ા ઉમેરો.)

૧૯. ૨૪ા શેર લોટ હતો. ને બીજો ૭ાા શેર આવ્યો. કેટલો થયો?

૨૦. એક માણુસ પાસેથી મેં ૧૨ાા આનાનો સામાન લીધો, ને રૂ ૧) આપ્યો. હું એની પાસે શું માગું ?

૨૧. રૂ ૧ાા≈ માં રૂ૨ા≈ ઉમેરો. રૂ ૩ાા~+૧ાા≈ ?

૨૨. ૩ાા મણુ ને ૪ શેરમાં ૧ા મણુ ૭ શેર ઉમેરો.

૨૩. ૫ાા મણુ ને ૨ાા શેરમાં ૩ાા મણુ ને ૩ાા શેર ઉમેરો.

૨૪. મારી પાસે રૂ ૩ાા≈ હતા, તેમાંથી ૧ાા≈ ખર્ચ્યા. શું રહ્યું?

૨૫. કાલ ૧ાા મણુ ને ૪ શેર લોટ હતો; તેમાંથી આજ ૧૬ શેર વાપર્યો, હવે કેટલો રહ્યો ?

૨૬. ૨૫ાા શેરમાં કેટલું ઉમેરીએ તો ૦ાા મણુ થાય ?

૨૭. ૧૮ાાા શેર તે અધમણથી કેટલું ઓછું છે?

૨૮. એક માણુસે સાત અધોળ ઘી લીધું, બીજાએ ૧૮ રૂ. ભાર લીધું. કોણે વધારે લીધું ? ને કેટલું ?

૨૯. ૮૦ બદામ વધારે કે ૧૦ પાઇ વધારે?

૩૦. ૭ાઁ દોકડામાં રૂ ૦)~ાા ઉમેરીએ તો કેટલા આના ને કેટલા દોકડા થાય ?

૩૧. ૫૫ બદામમાં રૂ. ૦)~ાા આનો ઉમેરો.

૩૨. દો. ૫ાા ૭ માંથી દો. ૨ા ૨ બાદ કરો.

૩૩. રૂ ૭)~ એમાંથી ૩ાા≈ બાદ કરો. શું આવે ?

૩૪. રૂ ૧, દોકડા ૩૦, ને ૭૮ બદામો, એનો જવાબ—
(૧) રૂપીઆ આના દોકડા ને બદામમાં માંડો.
(૨) રૂપીઆ–દોકડા બદામમાં માંડો.

૩૫. ૧૩૫ાા દોકડા ને ૨૬૫ બદામો, એનો જવાબ—
(૧) રૂપીઆ–આના–દોકડા બદામમાં માંડો.
(૨) ,, દોકડા બદામમાં માંડો.

૩૬. ૩૭ા ૩૦ ભારના શેર ને અધોળ કરો.

૩૭. ૬ નવટાંક+૨૭ પૈસાભાર, એનાં શેર ને અધોળ કરો.

૩૮. ૧૮ાાા ૩૦ ભાર તે ૭ અધોળથી કેટલું વધારે છે ?

૩૯. ૧૯ ૩૦ ભાર વધારે કે ૩૫ પૈસાભાર વધારે ?

૪૦. ૨૦ દોકડા વધારે કે ૧ બે આની ને ૧૫ પાઇ વધારે ?

ગુણાકાર.

૩ાા×૧૦=૩૫, ૩ાાા×૧૦=૩૭ા, ૮ા×૧૦=૮૨ા.
૧૭ા દસકા તે ૧૭૨ા, ૨૫ાાા દશકા તે ૨૫૭ા.
૮ા×૩૦=૮ા×૩=૨૪ાાા દશકા=૨૪૭ા.
૨૦, ૩૦, ઇત્યાદિએ ગુણવા હોય તો તેના દશકા કરીને આ પ્રમાણે ગુણી બતાવી, નિયમ ઉપજાવો કે—

૧૯. કોઇ રકમને દસે ગુણવા હોય, તો પૂર્ણાંક હોય હોય તો ઉપર મીડું ચડાવવું.
છેવટે ૧ પાન હોય તો પાનને બદલે ૨ાા મૂકવા.
છેવટે ૨ પાન હોય તો ૨ પાનોને બદલે ૫ મૂકવા.
છેવટે ૩ પાન હોય તો ૩ પાનોને બદલે ૭ાા મૂકવા.

૫ એ અર્ધો દશકો છે, માટે ૧૩×૫=૧૩×૦ાા=૬ાા દશકા, ૪૫×૫=૪૫×૦ાા=૨૨ાા દશકા. (પછી ઉપર પ્રમાણે).

૨૦. પાંચે ગુણવા હોય તો તેટલાં અડધાં ગણવાં ને દશકા સમજવા.

૧૫ એ કેટલા દશકા ? ૨૫ કેટલા દશકા ? ૩૫ કેટલા દશકા ? માટે ૨૬×૧૫=૨૬ દોઢે ૩૯ દશકા. ૧૭×૨૫=૧૭ અઢીએ ૪૨ાા દશકા.
૬૩×૩૫=૬૩ ઉઠે ૨૨૦ાા દશકા=૨૨૦૫.

૨૧. ૧૫–૨૫–૩૫ એટલાએ ગુણવા હોય–તો ૧ાા, ૨ાા, ૩ાા એ ગુણી એટલા દશક સમજવા.

૨૨. ૨ાા, ૭ાા, અને ૧૨ાા એ ૦ા ૦ાા અને ૧ા દશકાની બરાબર છે, માટે ૪૪×૨ાા=૪૪પા–૧૧ દશકા. ૧૬×૭ાા =૧૬ પોણું ૧૨ દશકા.

૨×૧૦૦=૨૦૦, ૮×૧૦૦=૮૦૦, ૧૫×૧૦૦=૧૫૦૦, ૧૫ ×૩૦૦=૪૫૦૦. માટે

૨૩. સોએ ગુણવા હોય (એટલા સેંકડા હોય) તો પૂર્ણાંક હોય તો બે મીડાં ચડાવવાં.

૧।×૧૦૦=૧૨૫, ૧॥×૧૦૦=૧૫૦, ૧॥।×૧૦૦=૧૭૫,

૩॥×૧૦૦=૩૫૦, ૪। સેંકડા તે ૪૨૫, ૭॥ સેં તે ૭૭૫,

૪૬। સેં=૪૬૨૫, પોણીચોતરીસેં=૩૩૭૫ ધ. માટે,

છેવટે એક પાન હોય તો તેને બદલે ૨૫ મૂકવા.

„ ૨ „ „ „ „ „ ૫૦ „

„ ૩ „ „ „ „ „ ૭૫ „

૨૪. ૨૫-૫૦-૭૫-૧૨૫-૧૫૦-૨૫૦-૩૫૦, એ ૦।-૦॥-૦॥।-૧।-૧॥-૨॥-૩॥ એટલા સો છે માટે તેટલાએ ગુણીને સો સમજવા.

૨૫×૨૫=પચીસ પા સવાછ સેંકડા. (છવા છસેં.) પ. છી ક. ૨૩ પ્રમાણે.

૩૬×૨૫૦=છતરીસ અઢીએ ૯૦ સેંકડા=૯૦૦૦.

૧૬×૩૫૦=સોળ ઉઠું છપન-એટલા સો.

(નીચેના કોઠાની આગળ ઘણી ખપ પડે છે, માટે મોઢે કરાવવો.)

પાયેપાયે૧આનો			પા અર્ધે૨ આના.			પા પોણે૩આના.			પાયેપાયે૧આનો		
૦।×	૦।	૦)⌒	૦।	૦॥	૦)=	૦।	૦॥।	≡	૦।	૦।	૦)⌒
૦॥	૦।	૦)=	૦॥	૦॥	૦।	૦॥	૦॥।	૦।=	૦॥	૦॥	૦।
૦॥।	૦।	૦)≡	૦॥।	૦॥	૦।=	૦॥।	૦॥।	૦॥⌒	૦॥।	૦॥।	૦॥⌒
૧)	૦।	૦।	૧)	૦॥	૦॥	૧)	૦॥।	૦॥।	૧)	૧	૧
૧।	૦।	૦।⌒	૧।	૦॥	૦॥=	૧।	૦॥।	૦॥।≡	૧।	૧।	૧॥⌒
૧॥	૦।	૦।=	૧॥	૦॥	૦॥।	૧॥	૦॥।	૧)=	૧॥	૧॥	૨।
૧॥।	૦।	૦।≡	૧॥।	૦॥	૦॥।=	૧॥।	૦॥।	૧।⌒	૧॥।	૧॥।	૩)⌒
૨)	૦।	૦॥	૨)	૦॥	૧	૨)	૦॥।	૧॥	૨	૨	૪
૨।	૦।	૦॥⌒	૨।	૦॥	૧)=	૨।	૦॥।	૧॥≡	૨।	૨।	૫)⌒
૨॥	૦।	૦॥=	૨॥	૦॥	૧।	૨॥	૦॥।	૧॥।=	૨॥	૨॥	૬।

આના બોલાવીને મોઢે કરાવવું, એટલે આગળ શેર અધોળ વગેરેના સંબંધથી ૦)- એટલે સોળમો ભાગજછે એમ સમજાશે. વળી.૨ાા×૧ાા=૩ાાા,૩ાા×૧ાા=૫ા,૩ાા×૨ાા=૮ાાા,૩ાા×૩ાા=૧૨ા.ઇ૦.

—૦—

મનોયત્ન ૪.

નીચેના ગુણાકાર કરો.

૧. ૬ા×૧૦.	૧૨. ૩ા×૧૦૦.	૨૩. ૫૬×૩૫૦.
૨. ૧૫ાા×૧૦.	૧૩ ૪ાાા×૧૦૦.	૨૪. રૂ ૦ા×૦ાા.
૩. ૭ાા×૨૦.	૧૪. ૨ા×૨૦૦.	૨૫. રૂ ૦ાા×૦ાાા.
૪. ૪૭ા×૧૦.	૧૫. ૧૭ાા×૧૦૦.	૨૬. રૂ ૦ાાા×૧ા.
૫. ૧૫ાાા×૩૦.	૧૬. ૭ાા×૩૦૦.	૨૭. રૂ.૧ા×૦ાા.
૬. ૪૫×૫.	૧૭. ૧૫×૧૫૦.	૨૮. શે.૨ાા×૦ાાા.
૭. ૭૨×૧૫.	૧૮. ૨૦×૧૨૫.	૨૯. શે. ૧ા×૦ાાા.
૮. ૮૮×૨૫.	૧૯. ૨૪×૧૫૦.	૩૦. શે. ૦ાાા×૦ાાા.
૯. ૯૦×૩૫.	૨૦. ૪૭×૫૦.	૩૧. શે: ૧ાાા×૦ાા.
૧૦. ૧૨×૭ાા.	૨૧. ૩૬×૨૫.	૩૨. દો. ૧ાા×૦ાાા.
૧૧. ૩૨×૧૨ાા.	૨૨. ૪૮×૨૫૦	૩૩. ખ. ૨ાા×૦ા.

મનોયત્ન ૫.

૧. રૂ ૧ નું ૨ાા શેર ઘી મળે, તો ૦ાા રૂ. નું કેટલું?

૨. રૂ ૧ નું ૧ાા શેર ઘી મળે, તો ૩૦ રૂ. નું કેટલું મળે?

૩. રૂ ૧ ની ૫ાા શેર સાકર મળે છે, તો ૧૦૦ રૂ૦ ની કેટલી મળે?

૪. મણ બરફી ૮ માણસ વચ્ચે વહેંચીએ, તો દરેકને કેટલી આવે?

૫. ૧ાા મણ બરફી ૪ નિશાળોમાં સરખી આપવાની છે. દરેકને કેટલી આવશે?

૬. ૧ શેરના ૬ પેંડા થાય છે, તો ૧ા મણના કેટલા થાય?

૭. રૂ ૧ ની ૭ાા શેર લેખે રૂ ૧ાા ની કેટલી ખાંડ થાય?

૮. રૂ ૧ ની ૩૪ શેર બાજરી મળે, તો રૂ ૧૨।। ની કેટલા શેર મળે?

૯. રૂ ૧ ના ૬૪ પૈસા મળે છે. ૭।। રૂ. ના પૈસા કેટલા?

૧૦. ૧ ટોપીના ૧૬ રૂપીઆ પડે, તો ૭૫ ટોપીઓનું શું પડે?

૧૧. ૧ મણ ગોળના ૩।।। રૂ. પડે તો ૨૦૦ મણનું શું પડશે?

૧૨. ૪।। રૂ. એ મણ લેખે ૧૫૦ મણ ખાંડનું શું પડે?

૧૩. ૧ શેર બરફી ત્રણ જણ વચ્ચે વેહેંચીએ, તો દરેકને કેટલી આવે?

૧૪. શેર બરફી ૫ માણસ વચ્ચે વહેંચો. દરેકને કેટલી આવે?

૧૫. ૫ પૈસાનો શેર ગોળ મળે છે. ૧ પૈસાનો કેટલો આવશે?

૧૬. ૩ પૈસે શેર કારેલાં મળે છે. ૧ પૈસાનાં કેટલાં મળશે?

૧૭. ૨।। પૈસે શેર દુધી મળે, તો ૧ પૈસાની કેટલી?

૧૮. ૪ ,, ,, દૂધ મળે તો ૧ પૈસાનું કેટલું?

૧૯. ૧।। પૈસે શેર કોળું મળે છે; ૧ પૈસાનું કેટલું આવશે?

૨૦. ૮ પાઇ શેર દૂધ મળે છે. ૧ પાઇનું કેટલું મળશે?

૨૧. ૮ ,, ,, ,, ,, ૩ ,, ,, ,,

૨૨. ૨।। રૂપીએ મણ ચોખા મળે છે. ૧ રૂ. ના કેટલા મળશે?

૨૩. ૫) રૂપીએ મણ ખાંડ મળે, તો ૧ રૂ. ની કેટલી મળે?

૨૪. ૩) રૂ. મણ ચોખા મળે, તો ૧ રૂ. ના કેટલા?

૨૫. ૮ રૂપીએ મણ સોપારી મળે છે. તો ૧ રૂ. નાં કેટલાં?

૨૬. ૮ રૂપીએ મણ સોપારી, તો રૂ. ૨ નાં કેટલાં?

૨૭. ૮ રૂપીએ ,, ,, ,, ૩ ,, ?

૨૮. ૦।। મણના અધોળ કેટલા? બે નવટાંકના પૈસાભાર કેટલા?

૨૯. ૧ શેરના કેટલા ભાગ પાડીએ તો દરેકને નવટાંક આવે?

૩૦. ૧ મણના ૨।। ભાગ પાડીએ તો દરેકને કેટલું આવે?

૩૧. મ. ૧।। ૬ ના ૧૧ સરખા ભાગ પાડો. દરેકને શું આવે?

૩૨. શેર ૧।।= ઘી છે. દરેકને નવટાંક આપીએ, તો કેટલા માણસને પહોંચે?

૩૩. ૮ શેર બટાટાના ૧૬ પૈસા પડ્યા. ૧ શેરનું શું થાય?
૩૪. ૨૮ વીઘા ખેતરનો ૪૨ રૂ. કર આપ્યો. દરેક વીઘે શું થયું?
૩૫. ૧૨ ગાઉ જતે ૧૮ કલાક લાગે તો ૧ ગાઉ જતે કેટલો વખત લાગે?
૩૬. ૨૪ કલાકની ૬૦ ઘડીઓ થાયછે. એક કલાકની ઘડીઓ કેટલી?
૩૭. ૪૦ શેરના ૧૦૦ દોકડા પડે, તો ૧ શેરનું શું પડે?
૩૮. ૧૬ અધોળનો રૂ ૧॥ પડે, તો એક અધોળનું શું પડે?
૩૯. ૧૨ સીસાપેનના ૧૮ પૈસા પડે છે; તો ૧ નું શું પડશે?
૪૦. કલાસમાં ૨૪ છોકરા છે. તે બધાની ફી રૂ. ૩ આવેછે. દરેક છોકરો કેટલી ફી આપે છે? ૮ છોકરાની ફી કેટલી થાય?
૪૧. ૧૫ એ ૫ થી કેટલા ગણા છે?
૪૨. ૩ પાઇનો ૧ પૈસો તો ૧૨ પાઇના પૈસા કેટલા?
૪૩. ૩ શેર ઘીનો ૧ રૂપીઓ, તો ૬ શેર ઘીનું શું?
૪૪. ૩ ટાપીઓનો ૧ રૂપીઓ પડેછે. ૧૨ ટોપીઓનું શું પડશે?
૪૫. ૨ વાર કપડાનો ૧ રૂપીઓ બેસેછે. તો ૭ વારનું શુ બેસશે?
૪૬. ૪ ગજ છીટનો ૧ રૂ. પડે, તો ૬ ગજનું શું પડે?
૪૭. ૧૨ મોજાં લઇએ તો ૧ રૂ. પડે છે, તો ૪૮ નું શું બેસે?
૪૮. ૧ શેર બદામના રૂ૦॥= બેસેછે. શે ०। નું શું થાય?
૪૯. ૩॥ શેર ઘીનો રૂ૧) બેસેછે. તો શે. ૧॥ નું શું આપવું?
૫૦. ૧૮ માણસ વચ્ચે ૪૫ શેર દૂધ વર્યું. દરેકે કેટલું લીધું.?
૫૧. ૪ માણસે મળીને ૨॥ મણ ભાર ઉપાડયો. દરેકને સરખો ભાર આવ્યો હોય, તો દરેકે કેટલો ભાર ઉપાડયો?
૫૨. ૨॥ રૂપીઆની મેં ૧॥ મણ કેરી લીધી. ૧ રૂ.ની કેટલી થઇ?
૫૩. ૧૪ પૈસાનું ૪૯ શેર, તો ૧ પૈસાનું કેટલું?
૫૪. ૧૪ પૈસાનું ૪૨ શેર, તો ૨ પૈસાનું કેટલું?
૫૫. ૭ પૈસાનું ૩૫ શેર, તો ૬ પૈસાનું કેટલું?
૫૬. ૧૨ પૈસાનું ૧૫ શેર, તો ૫ પૈસાનું કેટલું?

૫૭. ૧ા રૂ. નું મણ, તો ૨ રૂપીઆનું કેટલું મળે? (આવા હિસાબોમાં પહેલું એક રૂપીઆનું કાઢીને પછી આગળ.)

૫૮. ૧૫ ટોપીઓના ૨૨ાા રૂ૦ પડે, તો ૭ ટોપીઓનું શું પડે?

૫૯. ૧૬ રૂ૦ નુ ૧) મણ ઘી હોય, તો ૫ રૂ. નું કેટલું મળે?

૬૦. ૮ રૂ૦ નું મણ હોય, તો ૭ રૂ. નું કેટલું મળે?

૬૧. ૧૭રૂ.નાં ૬૮ પપનસ લાવ્યો. મને ૧૦ રૂ.નાં કેટલાં મળશે?

૬૨. ૩૦ ગાઉ જતાં ૧ કલાક લાગે, તો ૪૫ ગાઉ જતે કેટલા?

૬૩. ૨ રૂ. નું ૧ મણ, તો ૬ રૂ. નું કેટલું?

૬૪. ૨ રૂ. નું ૧ા મણ, તો ૬ રૂ. નું કેટલું?

(૨ કરતાં ૬ ત્રણ ગયા છે, માટે ૧ા મણથી ૩ ગણો જવાબ.)

૬૫. ૧૨ રૂપીઆની ૮ શેર ચહા મળી, તો ૩૬ રૂ. ની કેટલી આવે?

૬૬. ૭ રૂ નું ૩ મણ, તો ૧૭ાા રૂ. નું કેટલું?

૬૭. ૨૦ માઇલ જવાનો ૧ાા રૂ. ખર્ચ થાય, તો ૮૦ માઇલ જવાનું શું થશે?

૬૮. ૨ાા રૂપીએ મણ ચોખા મળે, તો ૭ાા રૂ. ના કેટલા?

૬૯. ૧ાા મણ ઘીના ૨૫ રૂ. બેઠા, તો ૭ાા મણનું શું બેસશે?

૭૦. ૬ સરખી હારોમાં ૯૦ માણસો ગોઠવ્યાં છે. એવી ૨ હારોમાં કેટલાં માણસ હશે?

૭૧. ૧૮ ગાયોના રૂ. ૧૬૨ પડ્યા. એવી ૪ ગાયોનું શું પડશે?

૭૨. ૯ પૈસાના શેર પરવળ મળે; તો ૪ પૈસાનાં કેટલાં મળે?

૭૩. ૧ રૂ. નું મ. ૦ાા૪, તો ૧ાા રૂ. નું કેટલું? (શેરકરો).

૭૪. ૧ મણનો રૂ. ૧ા~ પડે, તો ૧ાા મણનું શું પડે? (આના.)

૭૫. શેરના ૨ાા દોકડા પડે, તો ૦ા મણ ને ૫ શેરનું શું પડે?

૭૬. ૧ાા રૂ. શેર, તો ૩ રૂ. નું કેટલું?

૭૭. ૫ રૂ. મણ, તો ૨ાા રૂ. નું કેટલું?

૭૮. ૪ રૂ. મણુ, તો ૧૨ રૂ. નું કેટલું?

૭૯. ૩ રૂ. નું ૨ મણુ, તો ૬ રૂ. નું કેટલું?

૮૦. ૮ રૂ. ૪ શેર, તો ૨૦ રૂ. નું કેટલું?

૮૧. ૩ શેર નો ૧ રૂ. પડે, તો શેર ૧ નું શું પડે?

૮૨. ૨ રૂ. નું શેર ૮, તો ૧ રૂ. નું કેટલું?

૮૩. ૭ પૈસાનું ૧૭ા શેર, તો ૧ પૈસાનું કેટલું?

૮૪. ૧૮ પૈસાનું ૧ મણુ ને ૫ શેર, તો ૧ પૈસાનું કેટલું?

૮૫. ૩૦ પૈસાનું ૦ાા મણુ ને ૭ા શેર, તો ૧ પૈસાનું કેટલું?

૮૬. ૨ાા રૂ. નું મણુ, તો ૧ રૂ. નું કેટલું?

૮૭. ૪ રૂ. મણુ, તો ૨ રૂ. નું કેટલું?

૮૮. ૬ પૈસે શેર, તો ૪ પૈસાનું કેટલું?

૮૯. ૧ાા પૈસે શેર, તો ૨ાા પૈસાનું કેટલું?

૯૦. ૫) રૂ. ૨ાા મણુ, તો ૫ મણુની શી કિંમત?

૯૧. ૭ રૂ. ની ૨૦ ટોપીઓ, તો ૬૦ ટોપીઓનું શું પડે?

૯૨. ૨ પૈસાનું ૫ શેર, તો ળાા શેરનું શું પડે?

૯૩. ૪૦ રૂ. ભારના ૧૦૦ દોકડા, તો ૧ રૂ. ભારનું શું પડે?

૯૪. ૨ાા રૂપીઆનું ૫ શેર તો ૩ રૂપીઆનું કેટલું?

૯૫. ૧ાા પૈસાની ૨ા શેર કેરી મળે તો ૨ પૈસાની કેટલી?

૯૬. ૧૭ાા મણુના ૭ રૂપીઆ તો ૧૨ાા મણનું શું?

૯૭. રૂ ૯ નું શેર ૧૩ાા તો રૂ ૩ાા નું કેટલું?

૯૮. ૨૦)ાા નું શેર ૨ શાક મળ્યું. એ લેખે રૂ ૦ાાનું કેટ-
લું મળે?

૯૯. રૂ ૦ાા૦ાાનું શે. ૩ તો રૂ ૧ાાનું કેટલું?

૧૦૦. રૂ ૯ાાનું ૨૩ાા શેર ઘી મળ્યું. ૨ાા રૂપીઆનું કેટલું થયું?

મનોયત્ન ૬.

શેરનાં લેખાં.

છોકરાઓને રૂ. ભારના અધોળ કરવાની છૂટ જોઇએ.

૨૯. જે રૂપીઆભારને ૧ા એ ભાગી શકાય, અથવા સવાયાંના આંકમાં આવે, તેના અધોળ થઇ શકે. જેટલાં સવાયાં એ રૂ. ભાર થાય, તેટલાં અડધાં ગણીએ તેટલા તેના અધોળ થાય.

૧. ૧ા, ૨ાા, ૩ાાા, ૫, ૬ા, ૭ાા, ૮ાાા, ૧૦, ૧૧ા, ૧૨ાા, ૧૩ાાા, ૧૫, ૧૬ા, ૧૭ાા, ૧૮ાાા, ૨૦, ૨૧ા, ૨૨ાા, ૨૩ાાા, ૨૫, ૨૬ા, ૨૭ાા, ૨૮ાાા, ૩૦, ૩૧ા, ૩૨ાા, ૩૩ાાા, ૩૫, ૩૬ા, ૩૭ાા, ૩૮ાાા, ૪૦ રૂ. ભારના અધોળ કેટલા?

૨. એકથી વીશ રૂપીઆભાર સુધી જેના અર્ધા અધોળ સુધી થઇ શકે તે કહી જાઓ. (આ મોઢે જેવા કરાવવા.)

૩. ૨ા, ૪ાા, ૯, ૧૩ાા, ૧૮, ૨૨ાા, ૨૭, ૩૧ાા પૈસાભારના અધોળ કેટલા?

---

૧૬ આનાનું ૧૬ અધોળ, તો ૧ અધોળનું શું?
૧૬ આનાનું ૧ શેર, તો ૧ અધોળનું શું?
રૂ ૧ નું શેર, તો ૧ અધોળનું શું?

૪. રૂ ૨ નું ૧ શેર, તો અધોળનું શું? રૂ ૩ નું ૧ શેર, તો ૧ અધોળનું શું પડે?

૫. રૂ. ૬ નું ૧ શેર, તો ૧ અધોળનું શું? રૂ ૭ાનું ૧ શેર, તો ૧ અધોળનું શું પડે?

૬. રૂ ૩ાા નું ૧ શેર, તો ૧ અધોળનું શું? રૂ ૪ાા નું ૧ શેર, તો ૧ અધોળનું?

૭. રૂ. ભાનું શેર તો અધોળનું શું બેસે?

૨૬. જેટલે રૂપીએ શેર તેટલે આને અધોળ.

૮. રૂ ૧ાા શે., ૧ અ. નું.	૨૫. રૂ ૨ા શે, ૩૬ પૈ.ભા. નું.
૯. ૨ાા ,, ૧ ,,	૨૬. ૧૬ ,, ૪ાા ,,
૧૦. ૪ ,, ૧ ,,	૨૭. ૨૪ ,, ૨ા ,,
૧૧. ૪ ,, ૨ ,,	૨૮. ૯ ,, શે ૦ાા= નું.
૧૨. ૭ ,, ૨ ,,	૨૯. ૧૧ ,, અઢીપાશેરનું.
૧૩. ૩ાા ,, ૨ ,,	૩૦. ૧૭ ,, ૦ાા અ. નું.
૧૪. ૭ ,, ૩ ,,	૩૧. ૨૧ ,, ૧ા રૂ. ભા. નું.
૧૫. ૩ાા ,, શે.૦ા~ નું.	૩૨. ૮ાાા ,, ૨ાા ,,
૧૬. ૧ા ,, શે.૦ા= નું.	૩૩. ૧૮ાાા ,, ૫ ,,
૧૭. ૫ ,, નવ. ૩ નું.	૩૪. ૯ ,, ૬ા ,,
૧૮. ૭ ,, દોઢપાશેરનું.	૩૫. ૧૨ ,, શે.૦ા૩ાા નું.
૧૯. ૧૭ાા ,, શે.૦)≡ નું.	૩૬. ૧૦ ,, શે.૦ાા૮ાાા ,,
૨૦. ૫ાા ,, શે.૦)=ાાનું.	૩૭. ૧૧ાા ,, ૧૨ાારૂ.ભા.,,
૨૧. ૧૯ ,, શે.૦)-ાાનું.	૩૮. ૨૩ ,, ૧૩ાાપૈ.ભા.,,
૨૨. ૮ ,, દોઢનવટાંકનું.	૩૯. ૩ાા ,, શે.૨)≡ નું.
૨૩. ૯ાા ,, ૧૮ પૈ.ભા. નું.	૪૦. ૫ ,, શે.૧ાા=ાા નું.
૨૪. ૬ાા ,, ૯ ,, ,,	

---

૪૧. ૪૦ આનાનું ૪૦ રૂ. ભાર, તો ૧ રૂ. ભારનું શું?
રૂ ૨ાા શેર, તો ૧ રૂ. ભારનું શું?
૪૨. રૂ ૫ ,, ,, ,, શું?
૪૩. રૂ ૭ાા ,, ,, ,, શું?

૨૭. જેટલારૂપીઆનું શેર કહ્યું હોય, તેને અઢીએ ભાગીએ તેટલા આનાનું ૧ રૂ. ભાર થાય. અથવા રૂપીઆને સવાએ ભાગતાં જે આવે તેથી અર્ધે આને ૧ રૂ. ભાર થાય.

૨૬ અથવા ૨૭ થી ગણવા.

૪૪.	રૂ ૧૦	શે.,	૧ રૂ.ભા.નું.	૫૭.	રૂ ૧૩॥	શે.,	૧॥ રૂ.ભારનું.
૪૫.	૧૦	,,	૨ ,,	૫૮.	૨૧।	,,	૦॥ ,,
૪૬.	૧૨॥	,,	૩ ,,	૫૯.	૨૫	,,	શે. ૩॥૧॥નું.
૪૭.	૧૭॥	,,	૪ ,,	૬૦.	૨૮॥।	,,	શે. ૨)૨ નું.
૪૮.	૮॥।	,,	૨ ,,	૬૧.	૧૫	,,	શે. ૨॥૩॥નું.
૪૯.	૨૨॥	,,	૧॥ ,,	૬૨.	૮॥	,,	૬। રૂ. ભા.નું.
૫૦.	૨૭॥	,,	૫ ,,	૬૩.	૮॥।	,,	૭ ,,
૫૧.	૬।	,,	૩ ,,	૬૪.	૭॥	,,	૪॥। ,,
૫૨.	૧૮॥।	,,	૨ ,,	૬૫.	૧૮	,,	૩॥। ,,
૫૩.	૧૧।	,,	૩ ,,	૬૬.	૧૦॥	,,	૫ ,,
૫૪.	૩૭॥	,,	૩॥ ,,	૬૭	૧૧॥	,,	૭॥ ,,
૫૫.	૪૬।	,,	૪ ,,	૬૮.	૦॥।	,,	૧૨॥ ,,
૫૬.	૩॥।	,,	૮॥ ,,	૬૯	૧૭।	,,	૧૭॥ ,,

---

૭૦. ૧૦૦ દોકડાના ૪૦ ભાગ કરીએતો એક ભાગ કેટલો થાય?
૧૦૦ દોકડાનું ૪૦ રૂ. ભાર, તો ૧ રૂ ભારનું શું પડે?
રૂ ૧ નું શેર તો ૧ રૂ. ભારનુ શું ?

૭૧. રૂ ૨ ,, ,, ,, ,, ,, ?
રૂ ૩ ,, ,, ,, ,, ,, ?

૭૨. રૂ ૪ ,, ,, ,, ,, ,, ?
રૂ ૫ ,, ,, ,, ,, ,, ?

૨૮. જેટલે રૂપીએ શેર તેથી અઢીગણુ દોકડે રૂપીઆભાર.

૭૩.	રૂ ૪	શે.,	૧ રૂ.ભા.નું.	૭૬.	રૂ ૧૨	શે.,	૩॥ રૂ.ભા.નું.
૭૪.	૬	,,	૨ ,,	૭૭.	૧૪	,,	૨ ,,
૭૫.	૭	,,	૩ ,,	૭૮.	૯	,,	૩ ,,

૭૯. રૂ૧।। શે., ૩ રૂ.ભા.નું.	૮૨. રૂ ૧૬ શે., ૦। રૂ.ભાનું.
૮૦. ૦।। „ ૫ „	૮૩. ૨૬ „ ૦।। „
૮૧. ૧૩ „ ૪ „	૮૪. ૧૩ „ ૩ „

☞ (૧) રૂપીઆને અઢીએ ગુણી પછી રૂપીઆ ભારે ગુણો; અથવા (૨) રૂપીઆભાર ને અઢીએ ગુણી પછી રૂપીઆએ ગુણો; અથવા (૩) રૂપીઆ ને રૂપીઆભારનો ગુણાકાર કરી પછી ૨।। એ ગુણો; એ સરખુંજ છે, માટે સહેલી લાગે તે રીત વાપરવી;*
(ગણુ, વિઘા, કળશી, ખાંડી, તોલો, ૪૦ બધામાં આ રીત વાપરવાથી ફાયદો છે.)

૮૫. રૂ ૧૨ શે. તો રૂ ૧।। ભા. નું શું? ૧૨×૨।।×૧।।=૪૫દો.
૮૬. રૂ ૩૧ „ „ ૮ રૂ. ભા. નું? ૮×૨।।=૨૦;×૩૧=૬૨૦દો.
૮૭ રૂ ૫૬ „ „ ૦।રૂ.ભા. નું? ૫૬×૦।=૧૪;×૨।।=૩૫દો.

નીચેના હિસાબો ગણો.

૮૮. રૂ. ૪ શે., ૩ રૂ.ભા નું.	૯૫. રૂ. ૨૫ શે., ૧૨રૂ.ભા.નું
૮૯. ૫ „ ૮ „	૯૬. ૧૫ „ ૧૬ „
૯૦. ૧૨ „ ૪ „	૯૭. ૧૭ „ ૬ „
૯૧. ૧૫ „ ૦।। „	૯૮. ૩૭ „ ૮ „
૯૨ ૨૭ „ ૦।। „	૯૯. ૩૧ „ ૨ „
૯૩. ૪૮ „ ૦।।। „	૧૦૦. ૩૬ „ ૯ „
૯૪. ૧૧ „ ૮ „	૧૦૧. ૮૪ „ ૦। „

૧૦૨. રૂ. ૪ શે. તો ૨।। રૂ. ભારનું શું?

આ હિસાબ ઉપરની સૂચનાની ત્રીજી રીતે ગણતાં, રૂપીઆ અને રૂપીઆભારનો ગુણાકાર ૧૦ આવ્યો, તેને ૨।। એ ગુણતાં ૨૫ દો. અથવા ૧ પાવલું આવે. માટે એ ઉપરથી એવી રીત નીકળે છે કે,

---

* કારણ કે ૫×૬×૭=૫×૭×૬=૭×૬×૫ ૪૦.

૨૯. રૂપીઆ અને રૂપીઆભારના ગુણાકારમાં જેટલા દશક આવે, તેટલાં પાવલાં સમજવાં, અને એકમ હોય તેને ૨ાા એ ગુણતાં આવે તેટલા દોકડા. રકમનો જમણી તરફનો એક આંકડો કાપતાં રહે તેટલા દશક,, અને કાપેલો આંકડો તે એકમ સમજવો.

૧૦૩. રૂ. ૩ાા શે., તો રૂ ૧૮ ભા. નું શું?

૧૦૪.	રૂ ૮	શે.,	૧૨	રૂ.ભાનું.	૧૧૮.	રૂ ૨૮	શે.,	૧ાારૂ.ભા	નું.
૧૦૫.	૯	,,	૯	,,	૧૧૯.	૦ાાા	,,	૯	,,
૧૦૬.	૭	,,	૭	,,	૧૨૦.	૦ા	,,	૧૨	,,
૧૦૭.	૧૧	,,	૩	,,	૧૨૧.	૧૬	,,	૩ાા	,,
૧૦૮.	૩૬	,,	૧ાા	,,	૧૨૨.	૧૮	,,	૦ાાા	,,
૧૦૯.	૯	,,	૭	,,	૧૨૩.	૧૭	,,	૦ા	,,
૧૧૦.	૧૨	,,	૬	,,	૧૨૪.	૨૧	,,	૮ાા	,,
૧૧૧.	૩૭	,,	૩	,,	૧૨૫.	૩ાા	,,	૩ાા	,,
૧૧૨.	૫ાા	,,	૩ાા	,,	૧૨૬.	૪ાા	,,	૩	,,
૧૧૩.	૬ાા	,,	૧ાા	,,	૧૨૭.	૧૧ાા	,,	૭	,,
૧૧૪.	૧૯	,,	૭	,,	૧૨૮.	૧૧ા	,,	૧૩ાાપૈ.ભા.નું	
૧૧૫.	૨૭	,,	૬	,,	૧૨૯.	૧૬ાા	,,	૨૪ (ત્રીજો ભાગ)	,,
૧૧૬.	૩૨	,,	૩	,,	૧૩૦.	૨૨ાા	,,	૮ (૯મો ભાગ).	,,
૧૧૭.	૩૩	,,	૭	,,					

મનો. ૭.

મણના હિસાબ.

જેમ શેરના રૂ. ભાર ૪૦, તેમ મણના શેર પણ ૪૦ છે, માટે શેરની કુંચીઓ એને લાગુ પડશે. શેરની તમામ સૂચનાઓ યાદ રાખવી. અને શેર પ્રમાણે કુંચીઓ છોકરાઓ પાસે ઉપજાવવી.

૨૦. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલા આનાનું અઢીશેર.

૨૧. જેટલે રૂપીએ મણ તેથી અઢીગણુ દોકડે શેર.

સહેલી પડે તેજ રીતે હિસાબ છોડવો.

---

૧. શે. ૭ા, ૧૨ા, ૧૭ા, ૫, ૧૫ ની અઢીશેરીઓ કેટલી ?

૨. શે. ૧ા, ૩ાા, ૬ા, ૮ાા, ની અઢીશેરીઓ કેટલી ?

૩. શે. ૧૧ા, ૧૩ાા, ૧૬ા, ૧૮ાા, ૨૭ા, ૨૨ા ની અઢીશેરીઓ કેટલી ?

૪.	દો. ૧૦૦નું ૪૦ શે.,		શે.૧નું.		
૫.	રૂ ૧	મ.,	શે. ૧	નું.	
૬.	૨	,,	૧	,,	
૭.	૩	,,	૨	,,	
૮.	૪	,,	૨	,,	
૯.	૫	,,	૩	,,	
૧૦.	૧૭ા	,,	૫	,,	
૧૧.	૨૭ા	,,	૨ા	,,	
૧૨.	૨ા	,,	૭	,,	
૧૩.	૩ા	,,	૨	,,	
૧૪.	૯	,,	૧ા	,,	
૧૫.	૭	,,	૬	,,	
૧૬.	૧૪ા	,,	૩	,,	
૧૭.	૨૦ા	,,	૧ા	,,	
૧૮.	૩૨	,,	૦ા	,,	
૧૯.	૨૧ા	,,	૧ા	,,	
૨૦.	૧૩ાા	,,	૩ા	,,	
૨૧	રૂ ૧૫	મ.,	શે.૧ાા	નું.	
૨૨.	૧૭ા	,,	૨ા	,,	
૨૩.	૧૮ાા	,,	૧ા	,,	
૨૪.	૮ાા	,,	૩ા	,,	
૨૫.	૧ા	,,	૪ા	,,	
૨૬.	૩ાા	,,	૬ા	,,	
૨૭.	૬ા	,,	૦ા	,,	
૨૮.	૧૭ાા	,,	૫	,,	
૨૯.	૫ાા	,,	૭ા	,,	
૩૦.	૩૬	,,	૩	,,	
૩૧.	૩૧	,,	૩	,,	
૩૨.	૨૯	,,	૧ા	,,	
૩૩.	૨૧	,,	૬	,,	
૩૪.	૧૬ા	,,	૬ા	,,	
૩૫.	૧૦ા	,,	૩ાા	,,	
૩૬.	૧૪	,,	૦ા	,,	
૩૭.	૧૭	,,	૧ા	,,	

૩૮. રૂ ૧૮॥ મ.,શે. ૧। નું.	૪૬. રૂ ૫। મ.,શે.૧૨ નું.
૩૯. ૬૪ ,, ૦॥ ,,	૪૭. ૭॥ ,, ૩।॥ ,,
૪૦. ૧॥ ,, ૭ ,,	૪૮. ૧૭॥ ,, ૧૧। ,,
૪૧. ૦॥ ,, ૭ ,,	૪૯. ૯ ,, ૪॥ ,,
૪૨. ૦। ,, ૮ ,,	૫૦. ૧૨ ,, ૨।॥ ,,
૪૩. ૦।॥ ,, ૬ ,,	૫૧. ૧૮ ,, ૧।॥ ,,
૪૪. ૧।॥ ,, ૪ ,,	૫૨. ૨૨॥ ,, ૩॥ ,,
૪૫. ૨।॥ ,, ૮ ,,	૫૩. ૪। ,, ૭॥ ,,

---

૪૦ શેરના રૂ. ભાર કેટલા ? ૧ મણના રૂ. ભાર કેટલા ?
૧૦૦ દોકડાની બદામો કેટલી ? ૧ રૂ. ની બદામો કેટલી ?
૧૬૦૦ રૂ. ભારની ૧૬૦૦ બદામો બેસે તો ૧ રૂ.ભારનું શું ?
રૂ ૧ નું ૧ મણ તો ૧ રૂ. ભારનું શું બેસે ?*

૫૪. રૂ ૨ ,, ,, ૧ ,, ,, ,, ?
૫૫. રૂ ૩ ,, ,, ૧ ,, ,, ,, ?

૨૨. જેટલે રૂપીએ મણ તેટલી બદામે રૂપીઆભાર.

૫૬. રૂ.૧॥ મ, ૧॥રૂ.ભા.નું.	૬૫. રૂ. ૧૨ મ. શે. ૧।॥=નું. (શે. ૨ માં ૦)= ઓછું, અથવા શે. ૨॥×૦।॥)
૫૭. ૫॥ ,, ૨॥ ,,	૬૬. ૨૧।॥ મ., શે. ૦। ૫.નું.
૫૮. ૬॥ ,, ૨ ,,	૬૭ ૨। ,, ૦)= ,,
૫૯. ૬।॥ ,, ૪ ,,	૬૮. ૩॥ ,, દોઢપાશેરનું.
૬૦. ૨।॥ ,, ૫ ,,	૬૯. ૪।॥ ,, અઢીપાશેરનું.
૬૧. ૩॥ ,, ૩॥ ,,	૭૦.૨૧૫।॥ ,, ૯ પૈ.ભા.નું.
૬૨. ૭।॥ ,, ૩ ,,	૭૧. ૦॥ ,, ૧૩॥ ,,
૬૩. ૧૭ ,, શે. ૧॥=નું.	
૬૪. ૧૨।॥ ,, ૯ રૂ.ભા.નું.	

૭૨. રૂ ૧૩ મ., ૧૫ાાપૈ.ભા.નું.
૭૩. ૧૯ાા ,, રાા રૂ.ભા.નું.
૭૪. રાાા ,, શે. ૦ા૯ ,,
૭૫. ૧૨ાા ,, શે. ૨)= ,,

---

૭૬. રૂ ૨ મ., ૫ દો.નું.
૭૭. ૩ ,, ૧૫ ,,
૭૮. ૫ ,, રૂ ૦ા— ,,

૭૯. રૂ ૬ મ., રૂ ૦ાાા નું.
૮૦. ૧૧ ,, રૂ ૦ા–ાા ,,
૮૧. ૭ાા ,, રૂ ૦ા≈ ,,
૮૨. ૭ ,, રૂ ૦ા ૧૦ ,,
૮૩. ૨ ,, દો.૦ા નું.
૮૪. ૬ ,, દો.૦ાાા નું.
૮૫. ૯ ,, દો.૧ાા ૩ નું.

મનો. ૮. કળશી.

(૧) ૧૬ મણુના ૧૬ આના, તો ૧ મણુનું શું પડે ?

રૂ ૧ ની કળશી, તો ૧ મણુનું શું પડે ?

૨. રૂ ૨ ,, ,, ,, ૧ ,, ,, ?
૩. રૂ ૩ ,, ,, ,, ૧ ,, ,, ?
૪. રૂ ૪ ,, ,, ,, ૧ ,, ,, ?
૫. રૂ ૧૫ ,, ,, ,, ૧ ,, ,, ?

૨૨. જેટલે રૂપીએ કળશી તેટલે આને મણુ.

એક કળશીના શેર કેટલા? રૂ ૧ ની બદામો કેટલી?

૬. ૬૪૦ શેરની ૧૬૦૦ બદામો, તો ૧ શેરનું શું ? (૬૪૦×રાા)
રૂ ૧ ની કળશી તો ૧ શેરનું શું ? (રાા બદામ)

૭. રૂ ૨ ,, ,, ૧ ,, ,, ?
૮. રૂ ૪ ,, ,, ,, ,, ?
૯. રૂ ૧૦ ,, ,, ,, ,, ?

૨૪. જેટલે રૂપીએ કળશી તેથી અઢીગણી બદામે શેર.

૧૦. રૂ ૧૭ ક., મ. ૪ નું.
૧૧. ૭ાા ,, ૨ ,,
૧૨. ૫ાાા ,, ૩ ,,
૧૩. ૬ા ,, ૫ ,,
૧૪. ૭ા ,, ૩ાા ,,
૧૫. ૧૫ાા ,, ૧ાા ,,
૧૬. ૧૨ ,, ૩)૨ ,,
૧૭. ૭ાાા ,, ૫)૪ ,,
૧૮. ૧૭ા ,, ૩)૬ ,,
૧૯. ૧૭ ,, ૨ાા૧ાા ,,
૨૦. ૨૨ાા ,, ૭)૩ ,,
૨૧. ૧૭ાાા ,, ૩)૨ નું.
૨૨. ૧૫ાાા ,, ૨)૪ નું.

૨૩ રૂ.૧૧ાા ક., શે.૦ાા નું.
૨૪. ૧૩ા ,, મ. ૭ ,,
૨૫. ૧૫ા ,, ૩)૪ ,,
૨૬. ૩ાા ,, ૨ાા ૩ ,,
૨૭. ૬ાા ,, ૨ાા ૪ ,,
૨૮. ૧૫ ,, ૩ા૨ાાા ,,
(૧૫÷૨ાા=૬ ૩૫આને શેર જુઓ ૨૮)
૨૯. ૧૬ ક., રૂ ૧ નું.
૩૦. ૩ ,, રૂ ૦ાા– નું.
૩૧. ૨ાા ,, દો ૦ાાા૦ાા નું.
૩૨. ૭ાા ,, રૂ ૦)≡ાાા ,,

મનો. ૯. ખાંડી.

૧. દો. ૧૦૦નું ૨૦મ., ૧ મણનું.
રૂ ૧ ખાંડી, ૧ ,,
૨. રૂ ૨ ,, ૧ ,,
૩. રૂ ૩ ,, ૧ ,,
૪. રૂ ૫ ખાંડી, મ. ૧ નું.
૫. ૮ ,, ,,
૬. ૧૦ ,, ,,
૭. ૧૨ ,, ,,

૨૯ જેટલે રૂપીએ ખાંડી તેથી ૫ ગણું દોકડે મણ.

---

૮. ૧૬ આ.નું૨૦ મ., ૧આ.નું.
૯. રૂ ૧ ખાં., ૧ા મ. નું.
૧૦. રૂ ૨ ,, ,, ,,
૧૧. રૂ ૬ ખાં., ૧ા મ. નું.
૧૨. રૂ ૮ ,, ,, ,,
૧૩. રૂ૧૨ ,, ,, ,,

૨૬. જેટલે રૂપીએ ખાંડી તેટલા આનાનું ૧ા મણ.

૧૪. શે.૮૦૦નીખ.૧૬૦૦,શે.૧નું.	૧૭. રૂ ૫ ખાં., શે. ૧ નું.
૧૫. રૂ ૧ ખાં., શે. ૧ નું.	૧૮. ૧૧ ,, ,,
૧૬. રૂ ૨ ,, ,, ,,	૧૯. ૨૫ ,, ,,

૨૭. જેટલે રૂપીએ ખાંડી તેથી બમણી બદામે શેર.

સૂચનાઓ.

૧. મણને સવાએ ભગાતા હોય તો ૧ા મણીઆ જેવડા ભાગ કરવા.

૨. રૂપીઆને ૧ા એ ભગાય તો ભાંગી, મણે ગુણવા એટલા આના.

૩. રૂપીઆ, મણ, અને ૫, એનો ગમે તે અનુક્રમે ગુણાકાર થાય, (એટલા દોકડા).

૪. શેરનું પૂછ્યું હોય તોપણ ઉપરની સૂચના યાદ રાખવી.

૨૦. રૂ ૫ ખાં., મ. ૨ નું.	૨૯. રૂ. ૧૩ા ખાં., મ.૧ાર૨ા નું.
૨૧. ૧૧ ,, ૪ ,,	(૧ા+૦ા૨ા)
૨૨. ૭ા ,, ૧ા ,,	૩૦. ૧૭ા ,, મ. ૭ા નું.
૨૩. ૪ા ,, ૨ા ,,	૩૧. ૧૬ાા ,, ૮ાા ,,
૨૪. ૧૩ા ,, મ. ૦ા૫નું.	૩૨. ૧૧ા ,, ૧ાા ૫ ,,
૨૫. ૧૬ાા ,, શે.૧ા ,,	(૧ા+૦ા૫)
૨૬. ૧૧ા ,, મ.૧ા ,,	૩૩. ૨૪ા ,, મ. ૧ા નું.
૨૭. ૬ાા ,, શે.૧૨ા,,	૩૪. ૩૩ ,, ૦ાા ,,
૨૮. ૧૧ા ,, મ.૩ા નું.	૩૫. ૩૭ા ,, ૬ા ,,

૩૬. રૂ.૧૮॥	ખાં., ગ.	૩)૫	નું. (૧॥×૨॥)
૩૭. ૩૫॥	,, મ.	૦॥	નું.
૩૮. ૭૨	,,	૦॥॥ ૭॥	,, (૧॥×૦॥॥)
૩૯. ૪૬	,, શે.	૧૦	નું.
૪૦. ૧૫	,, શે.	૪॥	,,
૪૧. ૧૭	,, શે.	૩॥	,,
૪૨. ૧૨॥	,, મ.	૨)૩	,,
૪૩. ૧૫॥	,, મ.	૪)૧॥	,,
૪૪. ૫॥	,, શે.	૧॥	નું.
૪૫. ૪॥॥	,, શે.	૨॥	,,
૪૬. ૩॥	,, શે.	૬॥	,,
૪૭. ૨૬।	,, શે.	૪॥	,,
૪૮. રૂ.૩૪॥॥	ખાં, શે.	૩॥	નું.
૪૯. ૭૨॥	,, શે.	૧॥॥	,,
૫૦. ૧૭॥	,, શે.	૧॥	,,
૫૧. ૬॥॥	,,	રૂ ૨૦ભા.	નું.
૫૨. ૩॥॥	,,	૧૦	,,
૫૩. ૨૪॥	,, શે.	૧॥॥	,,
૫૪. ૭૫॥	,, શે.	૦॥	,,
૫૫. ૧૮॥	,, શે.	૦।	,,
૫૬. ૭૫	,, શે.	૦)=	,,
૫૭. ૧૦૦	,, શે.	૦।=	,,
૫૮. ૨૫	,, શે.	૦)≡	,,
૫૯. ૪૦	,,	રૂ. ૧॥ ભા.	નું.
૬૦. ૬૦	,,	૧॥પૈ. ભા.	નું.

(૫॥ શેરનું કરી બારે ભાગો.)

મનો. ૧૦. જમીનનાં લેખાં.

૧. ૨૦ વસા જમીનના ૧૦૦ દોકડા કર આપવો પડે, તો ૧ વસાને માટે શું આપવું પડશે?

રૂ ૧ કર ૧ વીઘાનો થાય, તો ૧ વસાનો કેટલો ?

૨. રૂ ૨   વીઘો, તો ૧ વસાનું શું ?

૩ રૂ ૩   ,,   ૧ ,,   ,, ?

૪. રૂ ૪   ,,   ૧ ,,   ,, ?

૨૮. જેટલે રૂપીએ વીઘો તેથી ૫ ગણુ દોકડે વસો.

---

૫. ૧૬ આનામાં ૨૦વસા પળે, તો ૧આનામાં કેટલી જમીન પળે?

રૂ ૧ વીઘો તો વ. ૧॥ નું શું?

૬. રૂ. ૨ વીઘો તો ૧ા વસાનું શું?
૭. રૂ. ૩ „ „ „ „?
૮. રૂ. ૪ „ „ „ „?

૩૯. જેટલે રૂપીએ વીઘો તેટલા આનાનો ૧ા વસો.

---

૧ વીઘાની વીસવાસી કેટલી ?

૯. ૪૦૦ વીસવાસીના ૧૦૦ દો. બેસે તો ૧ વીસ. ના કેટલા દોકડા ?
૧૦ રૂ ૧ નો વીઘો, તો ૧ વીસવાસીનુ શુ?
૧૧. રૂ ૨ „ „ „ ૧ „ ?
૧૨. રૂ ૩ „ „ „ ૧ „ ?

૪૦. જેટલે રૂપીએ વીઘો તેથી ૦ા ગણુ દોકડે અથવા ૪ ગણી બદામે વીસવાસી.

ખાંડીમાં આપેલી સૂચનાઓ ધ્યાનમાં રાખવી.

૧૩	રૂ ૧ા	વી.,	વ. ૨	તું.
૧૪.	૩	„	„ ૨)૩	તું
૧૫.	૫	„	વ.૩	„
૧૬.	૪	„	૧ા	„
૧૭.	૩	„	૪	„
૧૮.	૧ા	„	૪	„
૧૯	૨ા	„	૬	„
૨૦	૩ા	„	૨	„
૨૧.	૪ા	„	૩	„
૨૨.	૩ા	„	૨	„
૨૩.	૧ાા	„	૩	„
૨૪.	૧૧	„	૧ા	„
૨૫.	રૂ ૧૩	વી.,	વ. ૨ા	તું.
૨૬.	૧૪	„	૨ા	„
૨૭.	૮	„	૩ા	„
૨૮.	૯	„	૫	„
૨૯.	૬	„	૩ા	„
૩૦.	૨	„	૪ાા	„
૩૧.	૦ા	„	૧૯	„
૩૨.	૧ા	„	૩	„
૩૩.	૩	„	૧ા	„
૩૪.	૬	„	૧ા	„
૩૫.	૭	„	૨ા	„
૩૬.	૩	„	૩ાા	„

૩૭.	૨ ૯	વી.,વ.૬।	નું.
૩૮.	૩॥।	,, ૧॥	,,
૩૯.	૬।	,, ૨	,,
૪૦.	૭॥	,, ૦॥	,,
૪૧.	૮॥।	,, ૦।	,,
૪૨.	૬॥	,, ૩॥।	,,
૪૩.	૪॥	,, ૬।	,,
૪૪.	૩॥	,,વી. ૦॥૨॥	,,
૪૫.	૨॥	,,વી. ૦॥૩॥।	,,
૪૬.	૪	,, વ. ૧૧।	,,
૪૭.	૫॥	,, વ. ૧૩॥।	,,
૪૮.	૪॥।	,, વ. ૮॥।	નું.
૪૯.	૨।	,, વી. ૧) ૩॥।	
૫૦.	૧॥।	,, વ. ૮॥।	નું.
૫૧.	૧૬।	,, વ. ૨।	નું.
		(આનામાં ગણો).	
૫૨.	૨૬।	વી.,વ.૩॥	નું
૫૩.	૧૧।	,, ૧॥।	,,
૫૪.	૧૮॥।	,, ૩।	,,
૫૫.	૩॥।	,, ૫॥।	,,
૫૬.	૧।	,, વી.૦।૩॥।	,,
૫૭.	૩૭॥	,, વ.૦॥।	,,
૫૮.	૨૨॥	,, ૩॥	,,

૫૯.	૨.૫	વી.,વીસ.૧	નું.
૬૦.	૪	,, ૨	,,
૬૧.	૭	,, ૩	,,
૬૨.	૧૦	,, ૫	,,
૬૩.	૨॥	,, ૨	,,
૬૪.	૩॥	,, ૪	,,
૬૫.	૫।	,, ૧॥	,,
૬૬.	૩।	,, ૧।	,,
૬૭.	૪॥।	,, ૭॥	,,
૬૮.	૨।	,, ૨॥।	,,
૬૯.	૧॥।	,, ૩॥	,,
૭૦.	૭।	,, ૨॥	,,
૭૧.	૩।	,, વ. ૨) ૨॥	,,
૭૨.	૧૧॥	,, ૧। ૧॥	,,
૭૩.	૪॥।	,, ૩॥ ૨।	,,
૭૪.	૨॥।	,, ૬। ૨॥।	,,
૭૫.	૭॥।	,,વીસ. ૩॥	,,
૭૬.	૧૯॥	,, ૦॥।	,,
૭૭.	૬૮	,, ૧।	,,
૭૮.	૫૮	,, ૩	,,
૭૯.	૭૯	,, ૬	,,
૮૦.	૮૦	,, વી.૧॥।૪॥।૩	નું.

વીઘા ૧ ના વસા ૨૦, તેજ પ્રમાણે વસાની વીસવાસી પણ ૨૦ છે, માટે કૂંચીઓ છોકરા પાસે ઉપજાવવી.

૪૧. જેટલે રૂપીએ વસો તેથી ૫ ગણુ દોકડે વીસવાસી.

„ „ „ તેટલા આનાની ૧।। વીસવાસી.

૮૧. રૂ૪।। વ., વીસ. ૧ નું.	૯૧. રૂ૦।। વી., દો. ૨।। નું.
૮૨. ૩।।। „ ૨ „	૯૨. ૪ „ ૧ ૦।૫ નું.
૮૩. ૦।।। „ [illegible] „	૯૩. ૩ „ ૨ ૦।।- „
૮૪. ૧।। „ ૦।। „	૯૪. ૧।। „ ૨ ૦।।~ „
૮૫. ૦।૩ „ વ. ૦।।૩ નું.	૯૫. ૪।। „ ૨ ૦।।૧૫નું.
૮૬. ૧। „ વીધા ૧ નું.	૯૬. ૧।। „ દો. ૦।। નું.
૮૭. ૨। „ „ ૧ નું.	૯૭. ૨।। „ દો. ૦।૧) નું.
૮૮. ૩।। „ „ [illegible] „	૯૮. ૧૫ „ ૨ ૧।। નું.
૮૯. રૂ૧।।। વ., વીધા. ૦।। ૨નું.	૯૯. ૨૨ „ ૨ ૪)⇒ નું.
૯૦. રૂ૦।। વ., વી. ૨।।૨) ૩નું.	૧૦૦. ૧૦।। „ ૨ ૧।।।≋।।„

મનો. ૧૧.

તોલો, ગદિયાણો, વાલ, રતી.

૧. રૂ ૧ તોલો તો ૦।। તોલો, અથવા ૧ ગદિ૦ નું શું પડે ?
રૂ [illegible] „ „ „ „ „ ? માટે

૪૨. જેટલે રૂપીએ તોલો તેથી અર્ધે રૂપીએ ગદિયાણો.

૨. ૩૨ વાલના ૧૬ આના, તો ૧ વાલનું શું ?
રૂ ૧ તોલો તો ૧ વાલનું શું ?

૩. રૂ ૪ „ „ „ „ ?

૪. રૂ ૮ „ „ „ „ ? માટે

૪૩. જેટલે રૂપીએ તોલો તેથી અર્ધે આને વાલ.

આગળની સૂચનાઓ યાદ રાખવી.

૫. રૂ ૨૦ તો. ગ. ૧ નું.
૬. ૨૨ ,, ૧॥ ,,
૭. ૭ ,, ૧॥ ,,
૮. ૪॥ ,, ૫ ,,
૯. ૬ ,, ૧॥ ,,
૧૦. ૨૭ ,, ૩ ,,
૧૧. ૨૪ ,, ૧। ,,
૧૨. ૩૦ ,, ૧॥ ,,
૧૩. ૧॥ ,, ૮ ,,
૧૪. ૧૦॥। ,, વા. ૨ નું.
૧૫. ૫॥ ,, ૭ ,,
૧૬. ૭ ,, ૧૧ ,,
૧૭. ૩૧ ,, ૩ ,,

૧૮. રૂ ૨૨ તો. વા. ૧॥નું.
૧૯. ૨૩ ,, ૫ ,,
૨૦. ૧૮ ,, ૪॥ ,,
૨૧. ૨૪ ,, ગ. ૧॥૧॥નું.
૨૨. ૨૬ ,, ગ. ૧। ૨॥,,
૨૩. ૨૮ ;, ગ. ०॥ ૧।,,
૨૪. ૩૫॥ ,, વા. ૩ ,,
૨૫. ૩૨ ,, ૧॥। ,,
૨૬. ૩૪ ,, ૨। ,,
૨૭. ૨૯॥ ,, ૭ ,,
૨૮. ૨૧॥ ,, ૩ ,,
૨૯. ૧૬ ,, ગ.૧॥૩॥,,

૩૦. ૯૬ રતીની ૧૯૨ પાઇ, તો ૧ રતીનું શું ?
રૂ ૧ નો તોલો, તો ૧ રતીનું શું પડે ? માટે,
૪૪. જેટલે રૂપીએ તોલો તેથી બમણી પાઇએ રતી.

૩૧. રૂ ૪ તો., ૧ રતીનું.
૩૨. ૫ ,, ૨ ,,
૩૩. ૨॥ ,, ૧॥ ,,
૩૪. ૧॥ ,, ૩॥ ,,
૩૫. ૨૨ ,, ૧। ,,
૩૬. ૨૧ ,, ०॥। ,,
૩૭. ૨૫ ,, ०। ,,
૩૮. ૧૭॥ ,, વા. ०॥ નું.
૩૯. ૧૨॥ ,, વા. ०। નું.
(રતી કરો).

૪૦ રૂ. ૭ તો., વા. ०॥નું.
૪૧. ૫। ,, રતી. ૨ નું.
૪૨. ૩॥ ,, વા.૧)૧ નું.
(રતી કરો)
૪૩. ૧। . ,, વા.૧॥ ०॥ નું.
૪૪. ૨૩॥ ,, વા.०॥ ०॥ાનું.
૪૫. ૧૧॥। ,, વા.०। ०। ,,
૪૬. ૩૨। ,, વા.०॥०॥। ,,
૪૭. ૨૮॥। ,, વા.૧॥ ૧॥ ,,
૪૮. ૧૯॥। ,, રતી ૨ નું ,,

૪૯. જેટલે રૂપીએ ગદિયાણો તેટલે આને વાલ, અને તેથી ૪ ગણી પાઇએ રતી (ઉપજાવો.)

૪૯. રૂ ૨ ગ., વા. ૧ નું.	૬૩. રૂ ૭ાા ગ.,વા. ૦ાા૦નું.
૫૦. ૩ાા „ ૨ „	૬૪. ૧૪ાા „ ૦ા રતીનું.
૫૧. ૪ „ ૧ા „	૬૫. ૧૧ા „ ૦ાા „
૫૨. ૫ „ ૩ „	૬૬. ૧૨ાા „ વા. ૦ા નું.
૫૩. ૪ાા „ ૪ „	૬૭. ૧૬ાા „ વા. ૨)૦ાાનું
૫૪. ૫ા „ ૩ „	૬૮. ૧૪ા „ વા.૧ાા૦ાા„
(નીચે ગ. ના વાલ કરો.)	
૫૫. ૮ાા ગ. ગ. ૦ા નું.	૬૯. ૧૨ ગ., રૂ ૦ાા નું.
૫૬. ૨૭ાા „ ગ. ૦ા નું.	૭૦. ૧૭ાા „ ૬૮ પાઇનું.
૫૭. ૧૮ાા „ ગ. ૦ા ૧નું.	૭૧. ૧ાા „ રૂ ૦)⁓ „
૫૮. ૧૨ા „ ગ. ૦ાા નું.	૭૨. ૩૦ તો. ને રૂ૧ાાા„
૫૯. ૧ા „ ૨ રતીનું.	૭૩. ૦ા⁓ વા., ગ. ૧ નું.
૬૦. ૧ાા „ ૧ા „	૭૪. ૦ાા „ તો. ૧ નું.
૬૧. ૨ાા „ ૧ાા „	૭૫. ૨૮ાા તો., ૧૪ાપાઇનું.
૬૨. ૭ાા „ વા. ૦ા૦ા નું.	૭૬. ૧૫ „ રૂ ૦ાા નું.
(રતી કરો.)	(પાઇ કરો.)

મનો. ૧૨,

પરચુરણ.

૧. રૂ ૧ાા નું ૧ શેર, તો રૂ ૧ નું કેટલું ?

૨. રૂ ૫ ની મણ ખાંડ મળે, તો રૂ ૧ ની કેટલી મળે ?

૩. રૂ ૦ાા ની શેર ચહા મળે છે; તો ૧ મણનું શું બેસે ?

૪. રૂ ૧ નું શે. ૨॥ ઘી મળે છે, તો ૧ મણનું શું પડશે ?
૫. રૂ ૮ ની ૧ મણ સોપારી મળે, તો રૂ ૨॥ ની કેટલી આવે?
૬. રૂ ૩॥ નું ૦॥ મણ, તો ૨ ખાંડીનું શું બેસે ?
૭. ૨ મણમાંથી ૨ શેર જેવડા કેટલા ભાગ થાય ?
૮. રૂ ૧॥ નું શે. ૫, તો ૧ મણનું શું ?
૯. રૂ ૧ નું ૪ શેર, તો ૪ મણનું શું પડે ?
૧૦. રૂ ૧ નું શે. ૧॥ ઘી મળે, તો ૩ મણનું શું બેસે ?
૧૧. ૨ તોલા સોનામાંથી દરેક ૨ વાલની વાળીઓ કેટલી થાય?
૧૨ ૩ વાલના રૂ ૨। પડે તો ૩ તોલાનું શું પડે ?
૧૩. ૧॥ વાલની કિંમત રૂ ૨) પડે, તો ૦॥ તોલાનું શું પડે ?
૧૪. રૂ ૦। નું ૧ રતી સોનું મળે છે; ૧ ગદિ. નું શું પડશે ?
૧૫. ૧॥ રતીના રૂ ૦।~, તો ૨ ગદિ. નું શું થાય ?
૧૬. રૂ ૧ નાં ૪ મણ લાકડાં મળે, તો ૧॥। કળશીનું શું પડે ?
૧૭. રૂ ૧ નાં શેર ૫ સોપારી મળેછે; ૧ ખાંડીની શી કિંમત?
૧૮. રૂ ૦॥=નું શેર, તો ૦॥ ખાંડીનું શું ?
૧૯. રૂ ૩॥= મણ પ્રમાણે ૧॥ કળશીની શી કિંમત ?
૨૦. રૂ ૧॥। નું મણ, તો દોઢ ખાંડીને ૬ મણનું શું પડે ?
૨૧. રૂ ૧॥ નું ૧ શેર, તો રૂ ૦। નું કેટલું મળે ?
૨૨. રૂ ૭॥ નું ૪ શેર, તો ૧ મણનું શું ?
૨૩. રૂપીઆભાર કેસરના રૂ ૦॥।=પડે, તો અચ્છેરનું શું પડે ?
૨૪. રૂ ૯॥ નું શેર, તો દોઢનવટાંકનું શું પડે ?
૨૫. એક પૈસાની ૬ પેનો મળે છે, તો ૫૦ પેનોનું શું આપવું ?
૨૬. એક પૈસાની ૬ પેનો મળે છે, તો ૮ પાઇની કેટલી મળશે ?
૨૭. રૂ ૧૯॥ નું શેર, તો શે ૦।=) ૨॥ રૂ. ભા. નું શું પડે ?
૨૮. બે પૈસે શેર લેખે રૂ ૧-૫-૬ નું કેટલું આવે ?

૨૯. ૧ પૈસાભારના ૨ પૈસા, તો ૨ શેરનું શું?

૩૦. એક રૂ. ભારની ૬ પાઈ, તો મણનું શું? ખાંડીનું શું?

૩૧. એક વસાનું ભાડું ૭ આના પડે છે; કેટલે રૂપીએ વીઘો થયું?

૩૨. ૫ વસા જમીનનો કર રૂ ૦ાા= આપવો પડે છે, તેજ ભાવે વી. ૨ા નું શું થયું?

૩૩. ૨ પૈસે શેર, તો ૨ પાઇનું કેટલું?

૩૪. રૂ પાા નું શેર, તો રૂ ૦ાાા -ાાા નું કેટલું?

૩૫. રૂ ૮ નું શેર, તો રૂ ૧ાા નું કેટલું?

૩૬. વીઘે રૂ ૭ાા કર આપવો પડે છે; તે ભાવે રૂ૦)= માં કેટલી જમીન પળે?

૩૭. ૪વીઘા જમીન ૫ જણે વહેંચી લીધી; દરેકને કેટલી આવી?

૩૮. ઉપરના હિસાબમાં વીઘે રૂ ૨ાા પ્રમાણે દરેકને શું આપવું પડે?

૩૯. રૂ ૧ાા ની મણ, એ ભાવે ૭ મણ કેરીઓ લઇ ૮ જણે વહેંચી લીધી; દરેક કેટલા પૈસા આપે?

૪૦. શે. ૨૫ ના રૂ ૦ા= પડે, તો ૨ ખાંડીનું શું પડે?

૪૧. રૂ ૨૭ નું તોલો, તો વા. ૩ાા ને ૧ાા રતીનું શું પડે?

૪૨. રૂ ૫૬ નું કળશી, તો નવટાંકનું શું પડે?

૪૩. રૂ ૪૦ નું કળશી, તો ૧૦ રૂ. ભા. નું શું?

૪૪. રૂ ૪૦ નું કળશી, તો ૧ રૂ. ભા. નું શું?

૪૫. રૂ ૨) મણ, તો ૨ પૈસાનું કેટલું? ૨ પાઇનું કેટલું?

૪૬. રૂ ૧ાા નું તોલો, તો ૦)- નું કેટલું?

૪૭. રૂ ૨ા નું ગદિયાણો, તો રૂ ૦)-ાા નું કેટલું?

૪૮. રૂ ૧ નું શે. ૩ લેખે મેં શે. ૦ાા ઘી લીધું, અને વેપારીને ૧ પાવલી આપી. એ મને શું પાછું આપે?

૪૯. એક માણસે રૂ ૨૦ નું ૪ મણ રૂ લીધું, મણે બે આના ભાડાના આપ્યા, અને રૂપીએ એક આનો જકાતનો આપ્યો. તેને મણ શા ભાવે પડયું?

૫૦. ૪ પાઈ શેર લેખે ૧ાા મણ કારેલાં નું શું ખર્ચ થાય?

૫૧. ૧ાા પૈસાનાં શેર કારેલાં મળે છે; મારે ૨ પૈસાનાં લેવાં છે; કેટલાં આવશે?

૫૨. બે આને શેર લેખે ૮ પાઈની કેટલી ખાંડ આવે?

૫૩. રૂ ૧ ની શે. ૩૨ બાજરી મળે છે; મણનો શો ભાવ થયો?

૫૪. મેં ઘી રૂ ૧ નું શે. ૧ાા ઠરાવ્યું; પણ કાટલાં ન હોવાથી ૨ાા રૂપીઆ, અને ૧૩ાા પૈસા મૂકીને જોખી લીધું. કેટલી કિંમત આપવી?

૫૫. પૈસો, અધેલો, અને પાઈ, એટલા સિક્કા બધા પાસે હોય છે. મારે કોઈને ૦ાા પાઈ આપવી હોય તો શી રીતે આપું?

૫૬. રૂ ૨ાા નાં શેર લેખે ૧ પૈસાનાં કેટલાં એળચી મળશે?

૫૭. એક સાડી ૯ હાથ લાંબીને ૩ હાથનો પનો છે, તેને ફરતી ચારે તરફ કોર ચોડવી હોય, તો કેટલી લાંબી જોઈએ?

૫૮. બે ગજ લાંબું અને બે ગજ પહોળું એવું કપડું છે; તેમાંથી ગજ લાંબા, ને ગજ પહોળા કેટલા કડકા થશે?

૫૯. મારે ઘેર ૮ માણસો ને ૪ છોકરાં છે. છોકરાં માણસથી અર્ધું ખાય છે. માણસ દીઠ શે. ૧ાા અનાજ ગણીએ, અને ભાવ મણે રૂ ૨ાા હોય, તો મારે રોજનું અનાજનું ખર્ચ કેટલું?

૬૦. ઘી રૂ ૧ નું શે. ૨ાા મળે છે. માણસ દીઠ શે. ૦)—ાાં આપતાં ૧૦ માણસનું રોજનું ખર્ચ કેટલું?

